

VALSTYBINĖ AUGALININKYSTĖS TARNYBA PRIE ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJOS

2013 METŲ VEIKLOS ATASKAITA

2014 m. sausio 24 d. Nr. 1N-3
Vilnius

Valstybinei augalininkystės tarnybai prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – Augalininkystės tarnyba) pagal kompetenciją pavesta įgyvendinti Žemės ūkio ministerijos (toliau – ŽŪM) **strateginį tikslą** – *stiprinti visuomenės sveikatą ir vartotojų apsaugą, susijusią su maisto sauga ir kokybe, užtikrinti augalų ir gyvūnų sveikatingumą ir gerovę.*

Augalininkystės tarnyba vykdo **programą** – *Fitosanitarija, augalų dauginamosios medžiagos ir grūdų kokybės kontrolė, veislių tyrimai (04 001), kurios tikslas* – *įgyvendinti valstybinę fitosanitarijos, augalų apsaugos, trąšų, augalų dauginamosios medžiagos, augalų veislių registravimo ir teisinės apsaugos, grūdų ir jų produktų kokybės gerinimo politiką.*

Šio strateginio tikslo įgyvendinimas vertinamas efekto kriterijumi – **augalų sveikatingumas, išreikštas procentais patikrinimų, kurių metu nenustatyta augalų sveikatos reikalavimų pažeidimų (E-04-01)**. 2013 metais planuota – 91 proc., o įvykdyta – 96,33 proc.

Šiam tikslui pasiekti Augalininkystės tarnyba įgyvendina **uždavinį** – *saugoti Lietuvos teritoriją nuo augalų karantininių ligų sukėlėjų ir kenkėjų, užtikrinti tinkamą augalų apsaugos produktų registravimą ir racionalų jų bei trąšų naudojimą, vaisių ir daržovių atitiktį prekybos standartams, augalų veislių tyrimą, registravimą ir teisinę apsaugą, augalų dauginamosios medžiagos ir grūdų kokybę.*

Priemonė, kuri numatyta ŽŪM strateginiame veiklos plane – *Fitosanitarinė augalų ir augalinių produktų, trąšų, augalų apsaugos produktų, šviežių vaisių ir daržovių atitikties prekybos standartams, augalų dauginamosios medžiagos ir valstybės rezervo ir intervencinio pirkimo grūdų kokybės kontrolė, augalų veislių tyrimai, registravimas ir teisinė apsauga.*

AUGALŲ DAUGINAMOSIOS MEDŽIAGOS KONTROLĖ

Įgyvendindami valstybės politiką augalų dauginamosios medžiagos kokybės srityje, Augalininkystės tarnybos **Augalų dauginamosios medžiagos skyriaus** (toliau – ADM skyrius) specialistai kartu su regioninių skyrių specialistais pagal savo kompetenciją užtikrino įstatymų ir kitų su sėklininkyste susijusių teisės aktų vykdymą, dauginamosios medžiagos sertifikavimą,

kontroliavo šalies rinkai tiekiamos augalų dauginamosios medžiagos atitiktį teisės aktų reikalavimams, vertino ūkio subjektų pasirengimą dauginti ir tiekti rinkai augalų dauginamąją medžiagą, atliko augalų dauginamosios medžiagos siuntų ir augalų pasėlių galimai genetiškai modifikuotų organizmų priemaišų atsiradimo rizikai nustatyti stebėseną.

2013 metais aprobuoti 17 548 ha (planuota 12 890 ha), 129 ha sėklinių bulvių, 380 000 vnt. sodo augalų dauginamosios medžiagos, sertifikuota 41 857 t sėklos ir 2 307 t sėklinių bulvių, ištirta 418 sertifikuotos sėklos siuntų veislės tapatumui ir veisliniam gryniui nustatyti (planuota 410), kokybės rodikliams nustatyti paimti 1 288 mėginiai iš sertifikuoti paruoštų dauginamosios medžiagos siuntų ir 268 mėginiai daigumo rodikliui nustatyti ir jo galiojimo terminui pratęsti, atlikta 18 309 dauginamosios medžiagos kokybės tyrimų (planuota 11 000), atspausdintos 93 578 etiketės dauginamosios medžiagos siuntoms ženklinti, lyginant su 2012 metais atspausdintų etikečių skaičius padidėjo 31 774 vnt., paimtas 191 mėginys iš sertifikuotų rapsų sėklos siuntų ir rapsų pasėlių ir pristatytas į Nacionalinį maisto ir veterinarijos rizikos vertinimo institutą galimai genetiškai modifikuotų organizmų priemaišų atsiradimo rizikai nustatyti.

Sertifikuojant augalų dauginamąją medžiagą išduoti 1 619 sėklos sertifikatai (planuota 1 150), 32 sėklos sertifikatai galutinai nesertifikuotai sėklai, 95 sėklinių bulvių sertifikatai, 1 102 aprobavimo aktai. 2013 metais buvo nustatyti ūkio subjektų pateiktų augalų dauginamosios medžiagos mėginių kokybės rodikliai ir išduotos 4 552 pažymos.

2013 metais dėl sėklinių pasėlių kokybės neatitikties teisės aktų reikalavimams, buvo išbrokuoti 294,65 ha sėklinių pasėlių, iš jų: 233,84 ha vasarinių javų, 51,62 ha pašarinių augalų ir 9,19 ha aliejinių ir pluoštinių augalų.

Vykdamas rinkai tiekiamos dauginamosios medžiagos kontrolę, buvo atlikti 238 dauginamosios medžiagos tikrinimai prekybos ir sandėliavimo vietose (planuota 200). Ypač daug dėmesio skirta dauginamosios medžiagos tikrinimui specializuotose sėklų parduotuvėse, mugėse ir turgavietėse. Tikrinimų metu buvo paimti 29 kontroliniai sėklos mėginiai, iš jų 21 mėginys iš sėklos mišinių siuntų.

Dauginamosios medžiagos tiekimo rinkai tikrinimų metu nustatyta 18 dauginamosios medžiagos tiekimo rinkai pažeidimų. Pagal Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso (toliau – ATPK) 189 straipsnį surašyta 18 administracinių teisės pažeidimų protokolų. Surašyta 15 nutarimų ir 3 administraciniai nurodymai.

Vykdamas atestuotų dauginamosios medžiagos tiekėjų (toliau – atestuoti tiekėjai) priežiūrą buvo patikrinti 49 atestuoti tiekėjai, t. y. buvo patikrinti 25 proc. nuo bendro atestuotų dauginamosios medžiagos tiekėjų skaičiaus. Dėl neatitikties teisės aktuose nustatytiems reikalavimams iš sąrašo buvo išbraukta 10, o pagal atestuotų tiekėjų pateiktus prašymus dėl veiklos nutraukimo – 5 atestuoti tiekėjai.

2013 metais gauti 25 prašymai dėl tiekėjų atestavimo. Dėl pareiškėjų pateiktų duomenų ar kitų neatitikčių teisės aktų reikalavimams 8 iš jų nebuvo perduoti svarstyti atestavimo komisijoms. Vadovaujantis *Dauginamosios medžiagos tiekėjų atestavimo tvarkos aprašu* ir atsižvelgiant į atestavimo komisijų pasiūlymus iš viso buvo atestuoti 16 tiekėjų.

2013 m. buvo išduoti 23 dauginamosios medžiagos tiekėjo pažymėjimai, iš jų 7 dublikatai dėl pasikeitusių atestuotų tiekėjų pavadinimų ar adresų.

Augalininkystės tarnybos regioninių skyrių specialistams buvo organizuoti mokymai rinkos kontrolės, daržovių ir runkelių bei javų ir daugiamečių žolių aprobavimo, mėginių ėmimo iš siuntų ir pasėlių laboratoriniams genetinės modifikacijos tyrimams atlikti klausimais.

Buvo parengti 4 teisės aktų projektiniai pasiūlymai Žemės ūkio ministro įsakymu tvirtinamiems tvarkos aprašams, taip pat buvo parengto 8 direktoriaus įsakymu tvirtinamos įvairios tvarkos, procedūrų aprašai.

ADM skyriaus specialistai rinko duomenis apie Europos Sąjungos (toliau – ES) remiamos augalų sėklos aprobuotų sėklinių pasėlių plotą (ha) ir numatomą ES remiamos sėklos derlių. Duomenys buvo susisteminti, apibendrinti ir pateikti VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centrui. Taip pat buvo rengiama informacija apie dauginamosios medžiagos tiekėjų (tų, kuriems išduoti aprobavimo aktai, sėklos sertifikatai ir dauginamosios medžiagos tiekėjų pažymėjimai) sąrašus ir pateikta Nacionalinei mokėjimo agentūrai prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – NMA).

AUGALŲ VEISLIŲ REGISTRAVIMAS IR TEISINĖ APSAUGA

Įgyvendinant valstybės politiką augalų veislių tyrimo srityje, *Augalų veislių skyrius* (toliau – AV skyrius) kartu su *Kauno, Pasvalio, Plungės, Šilutės, Utenos, Vilniaus* ir *Kaišiadorių augalų veislių tyrimo skyriais* (toliau – AVT skyriai), užtikrina įstatymų ir kitų su minėta veiklos sritimi susijusių teisės aktų vykdymą.

2013 m. vasario 1 d., įvertinus ir apibendrinus 2010–2013 m. atliktų įvairių rūšių žemės ūkio, daržovių, sodo ir dekoratyvinių augalų veislių tyrimo rezultatus ir juos apsvarsčius Valstybinėje augalų veislių vertinimo komisijoje, buvo parengtas ir Augalininkystės tarnybos direktoriaus įsakymu patvirtintas *Nacionalinis augalų veislių 2013 metų sąrašas*, į kurį buvo įrašytos 75 naujos augalų veislės, tarp jų – 16 Lietuvos selekcininkų sukurtų veislių, bei parengti išsamūs įrašytų naujų augalų veislių aprašai, selekcininkams išsiųsti pranešimai apie veislių įrašymą į minėtą sąrašą.

Dėl 63 (planuota 60) žemės ūkio augalų ir daržovių rūšių veislių įrašymo į Bendruosius žemės ūkio ir daržovių rūšių veislių katalogus buvo perduoti duomenys Europos Komisijai (toliau – EK) 2013 metais buvo parengti ir išleisti Informaciniai leidiniai Nr. 1 (19) ir Nr. 2 (20) apie teisinės apsaugos suteikimą augalų veislėms ir jų įrašymą į Nacionalinį augalų veislių sąrašą. Šiais leidiniais

keičiamasi su 26 ES šalimis. Metų pradžioje parengtas ir išleistas leidinys apie 2012 metų augalų veislių ūkinio vertingumo tyrimo duomenis.

2013 metais, atlikus ekspertizę, užregistruotos 205 paraiškos įrašyti žemės ūkio ar dekoratyvinių augalų, daržovių veisles į Nacionalinį augalų veislių sąrašą ar suteikti augalų veislėms teisinę apsaugą Lietuvos Respublikoje.

Sudaryti ir Augalininkystės tarnybos direktoriaus įsakymu patvirtinti pavasarį ir rudenį sėjamų augalų rūšių veislių sėjos planai 7 AVT skyriuose. Siekiant geresnių veiklos rezultatų, buvo periodiškai įvertinami įrengti augalų veislių ūkinio vertingumo tyrimo bandymų laukeliai bei pasėlių priežiūra 7 AVT skyriuose. Augalų veislių kokybės tyrimai atlikti Augalininkystės tarnybos *Augalininkystės produktų kokybės tyrimų laboratorijoje (skyriuje)* (toliau – APKT(S) laboratorija), AB „Nordic Sugar Kėdainiai“, Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro filialo Žemdirbystės instituto bandymų stoties laboratorijose.

2013 metais parengta ir pasirašyta 11 sutarčių su selekcijos ir sėklininkystės firmomis dėl papildomų augalų veislių tyrimų atlikimo Kauno, Plungės ir Utenos AVT skyriuose. Organizuojant ir koordinuojant naujų augalų veislių tyrimus, nemažas praktinis darbas atliktas atrenkant naujas įvairių augalų rūšių veisles, pasižyminčias itin geromis ūkinėmis savybėmis. AVT skyriuose, esančiuose skirtingose Lietuvos klimato ir dirvožemio zonose, 2013 metais buvo tiriamos 580 (planuota 400) Lietuvos ir užsienio šalių selekcininkų sukurtos augalų veislės (daugiau kaip 40 augalų rūšių veislių) dėl ūkinio vertingumo nustatymo.

AV skyriaus specialistai įvertino ir apibendrino 2013 metais tirtų augalų veislių ūkinio vertingumo ir laboratorinių tyrimų duomenis, informavo Lietuvos selekcininkus apie jų sukurtų augalų veislių ūkinio vertingumo tyrimo rezultatus, užsienio valstybių selekcininkams pateikė išsamias ataskaitas apie jų sukurtų augalų veislių ūkinio vertingumo tyrimo rezultatus.

Atlikta kiekvienos augalo veislės, siūlomos įrašyti į Nacionalinį augalų veislių 2014 metų sąrašą, ūkinio vertingumo per visą jos tyrimo laikotarpį duomenų analizė su grafiniu pavaizdavimu, parengti išsamūs duomenų paketai, surengti susitikimai su selekcininkais ir jų įgaliotaisiais atstovais, aptariant kiekvieno jų sukurtas ar atstovaujamas veisles. Valstybinei augalų veislių vertinimo komisijai buvo parengti siūlymai dėl pastaruosius 2–3 metus tirtų naujų veislių įrašymo į Nacionalinį augalų veislių 2014 metų sąrašą. Pradėtas rengti leidinio „Augalų veislių ūkinio vertingumo 2013 metų tyrimo duomenys“ projektas.

2013 metais 13 augalų veislių, atlikus ekspertizę ir priėmus sprendimą, suteikta teisinė apsauga Lietuvos Respublikoje ir joms išduoti suteiktos teisinės apsaugos pažymėjimai bei 6 augalų veislėms – laikinoji teisinė apsauga Lietuvos Respublikoje.

AUGALININKYSTĖS PRODUKTŲ KOKYBĖS TYRIMAI. GRŪDŲ KOKYBĖS KONTROLĖ

Augininkystės tarnybos specialistai, vykdydami pavestas funkcijas grūdų sektoriuje, 2 kartus tikrino valstybės rezerve esančių grūdų kokybės būklę ir teikė informaciją ŽŪM. Valstybės rezerve saugomų grūdų kokybės būklės pablogėjimo ar kitų trūkumų tikrinimo metu nenustatyta.

2013 metais išduotas 161 kokybės sertifikatas, iš jų 83 – grūdų kokybės sertifikatai ir 78 – grūdų produktų kokybės sertifikatai ir 5 kokybę patvirtinančios pažymos ūkio subjektams, eksportuojantiems grūdus bei jų produktus, bei parengtos ir NMA pateiktos 8 informacijos suvestinės apie išduotus sertifikatus ir eksportuojamų grūdų kokybę.

2013 metais grūdų supirkimo ir priėmimo saugoti metu įmonėse buvo atlikta 40 (planuota 30) tikrinimų.

Taip pat buvo atlikti 130 grūdų ėminių kontroliniai kokybės vertinimai bei įvertintas atsiskaitymo už superkamus grūdus su grūdų pardavėjais dokumentų teisingumas, atitiktis teisės aktų reikalavimams. Tik 3 ūkio subjektuose rasta po vieną neatitiktį nustatant pasirinktų grūdų ėminių kokybę, tačiau šios neatitiktys neturėjo įtakos šių ūkio subjektų atsiskaitymui su grūdų siūlytojais – pardavėjais.

2013 metais buvo suformuota 60 ėminių sandėliuose dėl 2013 metų kviečių derliaus kokybės tyrimų atlikimo.

Pažymėtina ir tai, kad specialistai nuolat kontroliuoja grūdų ir jų produktų kokybės vertinimą grūdų analizatoriais *Infratec* ir vykdo bendro šių prietaisų tinklo funkcionavimo priežiūrą bei prietaisų rodmenų kontrolę. 2013 metais *Infratec* prietaisų eksploatavimo vietose buvo atlikti 126 (planuota 85) patikrinimai prietaisų eksploatavimo sąlygoms ir matavimų tikslumui nustatyti. Atlikti 1 764 kontroliniai matavimai.

APKT(S) laboratorijos specialistai organizavo tarplaboratorinius tyrimus grūdus superkančių ir saugančių įmonių laboratorijoms. Paruošė kontrolinius mėginius, surinko ir apibendrino informaciją, atliko statistinius skaičiavimus ir išsiuntė informaciją apie gautus kokybės tyrimų rezultatus tarplaboratorinių tyrimų dalyviams. Gauti duomenys parodė įmonių laboratorijų specialistų kompetenciją atlikti grūdų kokybės tyrimus. Vertinant statistinius duomenis, nustatyta, kad daugelio laboratorijų kokybės tyrimų rezultatai yra geri ir tinkami, bet keletui iš dalyvavusiųjų reikėtų ieškoti neatitiktį priežasčių ir kelti laboratorijos darbuotojų kvalifikaciją.

Vadovaujantis *Grūdus superkančių ūkio subjektų grūdų kokybės tyrimo laboratorijų atestavimo tvarkos aprašu*, 2013 metais buvo atestuotos 31 grūdus superkančių ūkio subjektų grūdų kokybės tyrimų laboratorija ir joms išduoti pažymėjimai.

Vykdydami mėginių ėmėjų darbo priežiūrą bei kontroliuodami mėginių ėmimo kokybę, APKT(S) laboratorijos specialistai atliko 11 tikrinimų, kurių metu įvertino dauginamosios

medžiagos mėginių ėmėjų atliekamų procedūrų atitiktį Tarptautinės sėklų tyrimo asociacijos (*International Seed Testing Association*, toliau – ISTA) kokybės sistemos užtikrinimo dokumentuose nustatytiems reikalavimams. Jų metu paėmė 35 kontrolinius mėginius ir atliko 140 kokybės tyrimų. Sėklos mėginių ėmimo procese žymių neatitiktį ISTA reikalavimams nenustatyta.

Organizuotų mokymų metu buvo apmokyti ir po egzamino Augalininkystės tarnybos direktoriaus įsakymu patvirtinti oficialiais mėginių ėmėjais 2 specialistai: 1 iš jų suteikta tarptautinių mėginių ėmėjų kvalifikacija, suteikianti teisę imti ISTA sertifikatams skirtus mėginius ir plombuoti sėklos siuntas pagal ISTA taisykles, 1 – nacionalinių mėginių ėmėjų kvalifikacija, suteikianti teisę atrinkti nacionaliniams sėklos sertifikatams skirtus mėginius ir plombuoti sėklos siuntas pagal nacionalinę mėginių ėmimo metodiką.

Per 2013 metus iš viso ištirti 7 951 mėginiai bei atlikti 24 716 (planuota 15 000) kokybės tyrimai (1 lentelė).

1 lentelė. 2013 metais ištirtų mėginių ir atliktų kokybės tyrimų skaičius

Tyrimų priežastis	Ištirtų mėginių skaičius	Atliktų kokybės tyrimų skaičius
Augalų veislių kokybės tyrimai	1 609	6 761
Arbitražiniai tyrimai	16	18
Nacionaliniam sėklų sertifikatui gauti	1 602	9 715
ISTA sertifikatui gauti	84	502
<i>Infratec</i> matavimų tikslumo tikrinimas	77	246
2013 m. kviečių derliaus kokybės tyrimai	54	321
Ilgalaikis saugojimas (valstybės rezervas)	29	137
Nesertifikuojamos sėklos tyrimai	3 218	4 106
Užsakomieji grūdų ir kitų augalininkystės produktų kokybės tyrimai	1 262	2 910
Iš viso	7 951	24 716

Laboratorijos specialistai dalyvavo tarptautiniuose palyginamuosiuose tyrimuose ir atliko 257 kokybės tyrimus. Laboratorijoje atliktų palyginamųjų tyrimų rezultatai įvertinti labai gerai ir gerai. Atsižvelgiant į teigiamus tarplaboratorių tyrimų rezultatus, atnaujintas Grūdų ir pašarų prekybos asociacijos (*Grain and Feed Trade Association*, toliau – GAFTA) sertifikatas.

Rengiantis laboratorijos perakreditavimui pagal ISTA laboratorijų akreditavimo standartą, buvo peržiūrėti ir atnaujinus patvirtinti 63 kokybės vadybos sistemos dokumentai: kokybės vadovo 2-asis leidimas, 37 kokybės vadybos sistemos procedūrų aprašai, 13 standartinių veiklos procedūrų

aprašų, 12 darbo instrukcijų. 2013 m. rugsėjo 24 d. APKT(S) laboratorijos kokybės vadybos sistemą ir sėklų kokybės tyrimus bei dauginamosios medžiagos mėginių ėmimo procesą vertino tarptautiniai ISTA auditoriai. Laboratorija gavo teigiamą perakreditavimo įvertinimą, nes jos įdiegta kokybės vadybos sistema buvo įvertinta kaip brandi, darbuotojai yra sukaukę ilgametę tiriamojo darbo patirtį ir atlikti pakankamos apimties korekciniai veiksmai. Patvirtinta ISTA akreditacijos apimtis galios iki 2016 m. rugsėjo 24 d.

AUGALŲ APSAUGOS PRODUKTŲ REGISTRAVIMAS

Šiuo metu Lietuvos Respublikoje profesionaliajam naudojimui įregistruota 290 augalų apsaugos produktų: 145 herbicidai, 21 insekticidas, 80 fungicidų, 18 beicu, 10 augimo reguliatorių, 16 kitų (2 augimo inhibitoriai, 2 defoliantai, 6 fumigantai, 1 dezinfekcijos priemonė, 2 biologiniai preparatai, 2 repelentai, 1 moliuskocidas). Neprofesionaliajam naudojimui įregistruoti 37 augalų apsaugos produktai: 3 insekticidai, 8 fungicidai, 23 herbicidai ir 2 repelentai ir 1 moliuskocidas.

2013 metais atliktas augalų apsaugos produktų ir jų veikliųjų medžiagų tapatumo, fizikinių ir cheminių savybių, analizės metodų galiojimo, toksikologinių ir metabolizmo tyrimų (rizikos operatoriams, pašaliečiams, darbininkams), likučių augaluose, augaliniuose produktuose, cheminių medžiagų išlikimo ir pasiskirstymo aplinkoje (dirvoje, paviršiniame ir gruntiniame vandenyje, ore), ekotoksikologinių tyrimų (rizikos paukščiams, žinduoliams, dirvos makro ir mikro organizmams, bitėms, netiksliniams nariuotakojams) vertinimas ir priimti sprendimai dėl 40 (planuota 40) augalų apsaugos produktų: įregistruotas 21 augalų apsaugos produktas, 9 augalų apsaugos produktai perregistruoti, 10 – pakeisti naudojimo reglamentai ir išplėstas naudojimas.

Taip pat priimti šie sprendimai: įregistruotos 4 papildomos augalų apsaugos produktų pakuotės, 1 – augalų apsaugos produktui pakeistas klasifikavimas, 11 – pratęsti registracijos terminai, 1 – panaikinta registracija, 2 – pakeistas pavadinimas.

2013 metais išnagrinėtos 33 paraiškos dėl analogiškų augalų apsaugos produktų prekybos leidimų. Išduota 16 leidimų, iš jų: 8 herbicidams, 4 fungicidams, 2 insekticidams, 1 augalų augimo reguliatoriui ir 1 desikantui. 17 leidimų neišduota, nes nepateikti visi reikalingi duomenys leidimams prekybai analogiškais augalų apsaugos produktais išduoti. Kitoms ES šalims pateikta informacija dėl 50 analogiškų augalų apsaugos produktų sudėties, veikliosios medžiagos, gamintojų, gamyklų adresų ir pakuotės dydžių.

Kadangi augalų apsaugos produktų veiksmingumo ir (arba) atrankumo bandymus gali atlikti institucijos, turinčios *Geros augalų apsaugos produktų veiksmingumo ir (arba) atrankumo bandymų praktikos* (toliau – GBP) sertifikatus, todėl ***Augalų apsaugos produktų registravimo skyriaus*** (toliau – AAPR skyrius) specialistai organizuoja ir koordinuoja GBP veiklą. 2013 metais buvo atlikti Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro filialų, t. y. Žemdirbystės instituto,

Sodininkystės ir daržininkystės instituto, Joniškėlio bandymų stoties metiniai tikrinimai, įvertinta, kaip laikomasi GBP taisyklių. Tikrinimo metu nustatyta, kad minėtos institucijos atitinka GBP taisyklių reikalavimus.

Vadovaudamasi Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1107/2009 dėl augalų apsaugos produktų pateikimo į rinką ir panaikinančiu Tarybos direktyvas 79/117/EEB ir 91/414/EEB (toliau – reglamentas (EB) Nr. 1107/2009) Augalininkystės tarnyba išduoda leidimus atlikti neregistruotų augalų apsaugos produktų mokslinius tyrimus. 2013 metais išnagrinėtos 66 paraiškos ir išduoti leidimai atlikti neregistruotų augalų apsaugos produktų tyrimus Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro filialuose, t. y. Žemdirbystės institute, Sodininkystės ir daržininkystės institute, Joniškėlio bandymų stotyje.

2013 metais AAPR skyriaus specialistai parengė 2 Žemės ūkio ministro įsakymams projektinius pasiūlymus: *Dėl Augalų apsaugos produktų registracijos patariamojo komiteto sudarymo ir jo darbo reglamento pakeitimo ir Dėl Augalų apsaugos produktų įvežimo, vežimo, saugojimo, naudojimo tiekimo rinkai taisyklių pakeitimo.*

AUGALŲ APSAUGOS PRODUKTŲ IR TRĄŠŲ PRIEŽIŪRA

Įgyvendinant valstybės politiką augalų apsaugos produktų ir trąšų bei trešiamųjų produktų (toliau – trąšos) priežiūros srityje bei naudojantis suteiktais įgaliojimais, Augalininkystės tarnyba užtikrina įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su augalų apsaugos produktų ir trąšų priežiūra, vykdymą, rengia teisės aktų projektų pasiūlymus.

Augalininkystės tarnybos specialistai atlieka veiklos, susijusios su augalų apsaugos produktų įvežimu, vežimu, saugojimu, naudojimu ir tiekimu rinkai, priežiūra, vykdo ūkio subjektų trąšų laikymo, naudojimo ir jų apskaitos įvertinimą ir konsultavimą. Taip pat specialistai kaupia ir sistemina duomenis apie trąšų laikymą, naudojimą ir jų apskaitą ūkiuose.

Agrochemijos skyriui metodiškai vadovaujant, Augalininkystės tarnybos regioninių skyrių specialistai, vykdydami augalų apsaugos produktų įvežimo, vežimo, saugojimo, naudojimo ir tiekimo rinkai priežiūrą, 2013 metais atliko 3 315 ūkio subjektų patikrinimų (planuota 3 200). Tikrinant ūkio subjektų veiklą, susijusią su augalų apsaugos produktų priežiūros sritimi, kai kuriais atvejais (jeigu buvo įmanoma) vieno patikrinimo metu buvo tikrinamos kelios sritys, pvz.: augalų apsaugos produktų saugojimas ir tiekimas rinkai, todėl pagal veiklos sritis užpildyti 3 635 kontroliniai klausimynai. Atlikti 1 136 augalų apsaugos produktų tiekimo rinkai (iš jų – 33 galimose prekybos vietose) patikrinimai (planuota 1 080), 632 augalų apsaugos produktų saugojimo patikrinimai (planuota 430), 1 867 augalų apsaugos produktų naudojimo (iš jų – 7 dėl *Geros ūkininkavimo praktikos reikalavimų* laikymosi) patikrinimai (planuota 1 680).

Patikrinimų metu pas 582 ūkio subjektus buvo nustatyti pažeidimai. Atsakingiems asmenims pagal ATPK 107³ straipsnį buvo surašyti 65 administracinių teisės pažeidimų protokolai ir paskirtos baudos, 441 ūkio subjektas pažeidimus ištaisė iki pakartotinio patikrinimo, 76 ūkio subjektai neištaisė pažeidimų dėl objektyvių priežasčių (žr. toliau). Dalis pažeidimų buvo mažareikšmiai.

Vykdamas augalų apsaugos produktų tiekimo rinkai priežiūrą prekybos vietose iš viso buvo patikrintos 1 994 augalų apsaugos produktų pakuotės. Patikrinimų metu 120-oje tikrinimo vietų buvo nustatyti pažeidimai. Pagal ATPK 107³ straipsnį surašyti 8 administracinių teisės pažeidimų protokolai ir skirtos baudos, 100 prekybos vietų pažeidimai buvo ištaisyti iki pakartotinio patikrinimo, 12 ūkio subjektų neištaisė pažeidimų dėl augalų apsaugos kursų baigimo pažymėjimo neturėjimo arba pasibaigusio galiojimo laiko ir neturėjusių galimybių juos gauti 2013 metais, kadangi nebuvo organizuojami kursai pagal augalų apsaugos produktų platintojų profesionaliems arba neprofesionaliesiems naudotojams mokymo programą. Dėl neatitikties teisės aktų reikalavimams prekybos augalų apsaugos produktais vietose nustatyti tokie pažeidimai: 13,3 proc. – nevisiškai užpildyti pirkėjų registracijos žurnalai (trūko duomenų); 12,1 proc. – augalų apsaugos produktų pardavėjai, pasibaigus kalendorinių metų ketvirčiui, per 10 darbo dienų nepateikė Augalininkystės tarnybai informacijos apie parduotus profesionaliajam naudojimui skirtus augalų apsaugos produktus ir juos pirkusius ūkio subjektus; 23,5 proc. – juridinio asmens darbuotojai, tiesiogiai vykdamys veiklą, susijusią su augalų apsaugos produktų tiekimu rinkai, dirbantys pagal darbo sutartį, ar asmenys, su kuriais yra sudaryta civilinė sutartis, neturėjo augalų apsaugos kursų baigimo pažymėjimų; 9,4 proc. – augalų apsaugos produktai prekybos vietoje buvo saugomi neužrakintoje spintoje su neįrengta mechanine ventiliacija; 27,5 proc. – prekiaavo augalų apsaugos produktais, kurių etiketė neatitiko nustatytų etiketės reikalavimų; 6 proc. – prekybos leidimo turėtojo darbuotojai neaprupinti asmens apsaugos priemonėmis; kiti pažeidimai sudarė 8,2 proc.

Vykdamas augalų apsaugos produktų naudojimo kontrolę pažeidimai nustatyti pas 382 ūkio subjektus. Pagal ATPK 107³ straipsnį buvo surašyti 52 administracinių teisės pažeidimų protokolai ir skirtos baudos; 269 ūkio subjektai pažeidimus ištaisė iki pakartotinio patikrinimo; 61 ūkio subjektas pažeidimų neištaisė dėl augalų apsaugos kursų baigimo pažymėjimo ar produktų purškimo įrangos (purkštuvo) pažymėjimo neturėjimo arba pasibaigusio galiojimo laiko ir neturėjusių galimybių juos gauti 2013 m., kadangi nebuvo organizuojami kursai pagal augalų apsaugos produktų profesionalių naudotojų mokymo programas. Nustatyti augalų apsaugos produktų naudojimo pažeidimai dėl neatitikties teisės aktų reikalavimams: 22,7 proc. – profesionalieji naudotojai dirbo su lauko purkštuvais, kuriems nebuvo atlikta techninė apžiūra ir nebuvo šios apžiūros pažymėjimo; 28,4 proc. – nevisiškai užpildomas arba nebuvo pildomas nustatytos formos augalų apsaugos produktų naudojimo apskaitos žurnalas; 23,4 proc. –

profesionalieji naudotojai neturėjo arba buvo pasibaigęs augalų apsaugos produktų profesionaliųjų naudotojų kursų baigimo pažymėjimo galiojimo laikas; 8,7 proc. – augalų apsaugos produktai naudojami nesilaikant reikalavimų, nurodytų Lietuvoje registruotų augalų apsaugos produktų etiketėse (naudojimo normų, termino iki derliaus nuėmimo, naudojimo pagal paskirtį ir kt.); 6,1 proc. – profesionalusis naudotojas, naudodamas augalų apsaugos produktus, nenaudoja jų etiketėse nurodytų asmens apsaugos priemonių; 4,6 proc. – augalų apsaugos produktų laikymo patalpos neatitiko nustatytų reikalavimų arba ūkio subjektas šių patalpų apskritai neturėjo; 2,5 proc. – prieš naudodami augalų apsaugos produktus prieš 2 dienas raštu nepranešė asmenims, kurie turi bičių 1 km atstumu nuo purškiamo žemės sklypo; 3,6 proc. – kiti augalų apsaugos produktų naudojimo pažeidimai.

Vykdamas augalų apsaugos produktų saugojimo kontrolę 80 patikrinimų metu nustatyti pažeidimai. Pagal ATPK 107³ straipsnį buvo surašyti 5 administracinių teisės pažeidimų protokolai ir skirtos baudos, 72-ose augalų apsaugos produktų saugojimo vietoje pažeidimai buvo ištaisyti iki pakartotinio patikrinimo, 3 ūkio subjektai pažeidimų neištaisė, nes atsakingi už produktų saugojimą asmenys neturėjo arba buvo pasibaigęs galiojimo laikas augalų apsaugos kursų baigimo pažymėjimų ir neturėjo galimybių juos gauti 2013 m., kadangi nebuvo organizuojami kursai pagal augalų apsaugos produktų platintojų profesionaliems ir neprofesionaliesiems naudotojams mokymo programas. 2013 metais dėl neatitikties teisės aktų reikalavimams augalų apsaugos produktų saugojimo vietose išaiškinti pažeidimai: 16,5 proc. – sandėliai nepaženklinti įspėjamaisiais ženklais; 7,3 proc. – netinkamai saugomi saugos duomenų lapai; 5,5 proc. – augalų apsaugos produktų saugojimo patalpos neatitinka nustatytų reikalavimų; 5,5 proc. – nesukomplektuotos asmens apsaugos ir kenksmingumo šalinimo priemonės; 2,8 proc. – augalų apsaugos produktų saugojimo patalpa buvo neužrakinta; 15,6 proc. – augalų apsaugos produktai sandėliuojami kartu su trašomis ir saugojimo patalpoje augalų apsaugos produktai nėra atskirti nuo trašų aklina nedegių medžiagų siena; 14,7 proc. – atsakingi už augalų apsaugos produktų saugojimą asmenys neturėjo augalų apsaugos produktų platintojų kursų baigimo pažymėjimų; 22 proc. – augalų apsaugos produktai prekybos paskirties patalpoje laikomi ne pagal nustatytus reikalavimus, neturi užrakinamos spintos (prekybos stendo arba juose neįrengtas mechaninis vėdinimas, augalų apsaugos produktai buvo sudėti ne pagal fizinį būvį bei paskirtį; 3,7 proc. – augalų apsaugos produktai saugojimo patalpoje laikomi ant medinių padėklų arba lentynose, kurios nepadengtos ugniai atspariomis medžiagomis; 6,4 proc. – kiti augalų apsaugos produktų saugojimo reikalavimų pažeidimai.

Ūkio subjektai, pas kuriuos buvo nustatyti pažeidimai, kurie buvo neištaisyti dėl objektyvių priežasčių (pvz., nebuvo organizuojami kursai) arba buvo mažareikšmiai, įtraukti į 2014 m. patikrinimų planus.

2013 metais buvo atliekama žemės savininkų ir kitų žemės naudotojų neprižiūrimų ir piktžolėtų žemės sklypų, laukų priežiūra. Buvo tikrinami žemės sklypai rajonų ir miestų savivaldybių teritorijose, prie magistralinių kelių. Pažeidėjams pagal ATPK 107 straipsnį buvo surašyti 726 administracinių teisės pažeidimų protokolai, iš jų – 419 pažeidėjams skirti išpėjimai, o pinigėmis baudomis nubausti 307 asmenys.

Agrochemijos skyriaus specialistai išduoda leidimus prekiauti augalų apsaugos produktais bei vienkartinius leidimus įvežti produktus iš ne ES valstybių narių ir ne Europos ekonominės erdvės valstybių. 2013 metais išduota 114 leidimų prekiauti augalų apsaugos produktais. Be to, buvo išduoti 7 vienkartiniai leidimai produktus įvežti ne iš ES valstybių narių ir ne iš Europos ekonominės erdvės valstybių. Iš jų – 6 vienkartiniai leidimai buvo išduoti įvežti Lietuvos Respublikoje registruotus augalų apsaugos produktus ir 1 leidimas – įvežti augalų apsaugos produktams, kurie skirti moksliniams–registraciniams tyrimams atlikti.

2013 m. Agrochemijos skyriaus specialistai pateikė 2 teisės aktų projektų pasiūlymus augalų apsaugos produktų srityje.

Vykdamt trąšų naudojimo, laikymo ir apskaitos reikalavimų priežiūrą, 2013 metais buvo atlikti 664 patikrinimai. Tai sudarė apie 0,57 proc. ūkio subjektų, vykdančių ūkinę veiklą žemės ūkio srityje. Buvo patikrinta 601 ūkininkų ūkis, 33 – žemės ūkio bendrovės ir 30 kitų ūkio subjektų.

Išanalizuoti 664 patikrinimo aktai ir parengtos patikrinimų metu gautų duomenų suvestinės. Remiantis tikrinimo aktų duomenimis, per metus įvertinti ir dėl trąšų laikymo, naudojimo ir apskaitos konsultuoti 300 augalininkystės ūkių, 321 mišrus ūkis (augalininkystė ir gyvulininkystė) ir 34 ekologiniai augalininkystės ūkiai.

Tarp tikrintų ūkio subjektų buvo 103 ūkiai, turintys daugiau kaip 85 sutartinius gyvulius ir tręšiantys 50 arba daugiau ha žemės ūkio naudmenų organinėmis trąšomis. 61,98 proc. šių ūkių turėjo parengę nustatytus reikalavimus atitinkančius tręšimo planus (su tręšiamų laukų žemėlapiiais, dirvožemių tyrimų duomenimis, tręšimo kalendoriniu grafiku, numatomu panaudoti mėšlo ir srutų kiekiu) ir juos įgyvendino.

Analizuojant patikrinimų aktus nustatyta, kad 2013 metais 391 žemės ūkio subjektas pildė nustatytos formos trąšų naudojimo apskaitos žurnalą, o tai sudaro 58,89 proc. visų tikrintų ūkių.

2013 metais buvo parengti 7 pasiūlymai dėl teisės aktų projektų, reglamentuojančių Lietuvos Respublikos tiekiamų rinkai trąšų įstatymo įgyvendinimą.

Remiantis *Fitosanitarijos skyriaus pasienio kontrolės punktų fitosanitarijos postų* (toliau – fitosanitarijos postai) pateiktais duomenimis, parengta 12 informacijos suvestinių bei metinė suvestinė apie importuojamų ir vežamų tranzitu trąšų kiekius per fitosanitarijos postus. 2013 metais per fitosanitarijos postus (išskyrus Klaipėdos pasienio kontrolės punkto fitosanitarijos postą) iš trečiųjų šalių (daugiausia iš Baltarusijos) įvežta trąšų: į Lietuvos Respubliką – 514 857,791 t, į ES

šalis – 1 321 867,285 t, tranzitu vežta – 5 883 397,103 t. Bendras importuojamų ir vežamų tranzitu trąšų kiekis 2013 metais lyginant su 2012 metais sumažėjo apie 6 proc. Didžiausias trąšų kiekis vežtas per Vaidotų pasienio kontrolės punkto fitosanitarijos postą – 6 151 592,645 t (importas į Lietuvos Respubliką – 106 837,024 t, importas į ES šalis – 1 255 677,890 t, tranzitas – 4 789 077,731 t). Į Lietuvos Respubliką daugiausia importuota: kompleksinių trąšų (NPK trąšos) – 1244 410,822 t, diamonio fosfato – 94 322,688 t, azofoskos – 83 202,832 t ir karbamido – 56 036,653 t. Į ES šalis per Lietuvos Respubliką daugiausia įvežta kalio chlorido – 931 204,190 t. Pagrindinis kalio chlorido srautas 2013 metais buvo per Vaidotų pasienio kontrolės punkto fitosanitarijos postą į Norvegiją (327 862,800 t), Belgiją (256 220,990 t), Lenkiją (196 996,38 t) ir Prancūziją (170 440,95 t). Didžiausi tranzitu vežti trąšų kiekiai per Lietuvos Respublikos minėtą fitosanitarijos postą yra kalio chlorido – 4 162 830,871 t (daugiausiai į Braziliją – 1 239 838,131 t, Indiją – 763 398,720 t ir Kiniją – 728 599,310 t).

Nuo 2013 m. gegužės mėnesio Augalininkystės tarnyba, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2013 m. balandžio 10 d. įsakymu Nr. 3D-245 „Dėl ekologinio žemės ūkio taisyklių patvirtinimo“, vykdo naują funkciją – patvirtinimą, kad tam tikro pavadinimo trąšos ir (ar) dirvožemio gerinimo priemonė yra tinkamos naudoti ekologinėje gamyboje, išdavimą. 2013 metais buvo išduoti patvirtinimai dėl 7 trąšų tinkamumo naudoti ekologiniuose ūkiuose. Jeigu ūkio subjektas pateikia Augalininkystės tarnybai informaciją apie ekologinėje gamyboje tinkamas naudoti trąšas ir (ar) dirvožemio gerinimo priemones, kurioms išduotas ES šalies patvirtinimo dokumentas, ši informacija skelbiama Augalininkystės tarnybos svetainėje. Per 2013 metus buvo paskelbta informacija apie 80 trąšų ar dirvožemio gerinimo priemonių, kurių tinkamumą naudoti ekologinėje gamyboje patvirtino ES šalių sertifikavimo įstaigos.

FITOSANITARIJA

Funkcijas, susijusias su fitosanitarinių priemonių taikymu, siekiant nustatyti prevencines priemones, kad į Lietuvos Respubliką nebūtų įvežami ir šalies viduje nepaplistų augalams ir augaliniams produktams kenksmingieji organizmai, vykdo Augalininkystės tarnybos fitosanitarijos postai bei regioniniai skyriai, koordinuojami *Fitosanitarijos skyriaus*.

2013 metais fitosanitarijos postų specialistai dėl netvarkingų fitosanitarinių dokumentų ir dėl medinės pakavimo medžiagos (toliau – MPM) neatitikties Tarptautinio fitosanitarinių priemonių standarto Nr. 15 „Nurodymai medinei pakavimo medžiagai tarptautinėje prekyboje“ reikalavimams sulaukė 356 krovinius. Už nustatytus grubius fitosanitarinių reikalavimų pažeidimus 163 kroviniai gražinti į šalį siuntėją.

Didžiausia dalis sulaukytų krovinių neatitiko Tarptautinio fitosanitarinių priemonių standarto Nr. 15 reikalavimų. Apie kiekvieną tokį atvejį buvo siunčiami informaciniai pranešimai

valstybėms narėms, trečiosioms šalims bei Europos ir Viduržemio jūros baseino šalių augalų apsaugos organizacijai (*European and Mediterranean Plant Protection Organization*, toliau – EPPO).

2 lentelė. **Augalinės kilmės produkcijos importo į Lietuvos Respubliką ir kitas ES šalis 2012–2013 metais duomenų palyginimas**

Eil. Nr.	Produkcijos pavadinimas	Mato vnt.	2012 metai	2013 metai	Proc. 2013 m. lyginant su 2012 metais
1.	Šviežios daržovės	t	1 151,97	1 430,39	124,16
2.	Švieži vaisiai	t	54 607,16	75 789,73	138,79
3.	Kiti maistiniai kroviniai	t	99,11	355,82	359,01
4.	Sėklos	t	62,75	61,51	98,02
5.	Sodinamoji medžiaga	t	20,00	39,60	198,00
		vnt.	516	13	2,52
6.	Techninės kultūros	t	58,98	59,56	100,98
7.	Mediena	m ³	112 504,86	115 917,20	103,03
		vnt.	24,00	2 487,00	10362,50
8.	Medienos gaminiai	vnt.	994 252,00	1 770 838,00	178,11
		m ³	1 861,14	1 729,57	92,93
		t	0,04	-	-
9.	Vazoninės gėlės	vnt.	-	10 720,00	-
10.	Durpės	t	3 879,97	2565,30	66,11
Atliktų tikrinimų skaičius			17352	17234	99,32

Pažymėtina, kad 2013 metais į Lietuvos Respubliką ir kitas ES šalis daugiau nei 2012 metais buvo importuota šviežių daržovių ir vaisių, kitų maistinių krovinių, techninių kultūrų, medienos ir medienos gaminių (vienetais). Taip pat reikia pažymėti, kad pirmą kartą po daugelio metų iš trečiųjų šalių ir iš viso pirmą kartą iš Kinijos buvo importuota vazoninių gėlių.

2013 metais augalinių produktų vežta iš 49 pasaulio šalių, o 2012 metais iš 44 šalių.

2013 metais intensyviai buvo vykdoma eksportuojamų krovinių kontrolė. 2013 metais užregistruoti augalinių produktų eksporto į trečiąsias šalis srautai tik patvirtina, kad Lietuvos Respublika yra svarbi tranzitinė valstybė. 2013 metais augalinių produktų buvo išvežta 8,76 proc. daugiau nei 2012 metais (3 lentelė).

Pašarinių grūdų eksportas ir reeksportas palyginti su 2012 metais išaugo daugiau kaip 2,3 karto ir 63,31 proc. pašarinių grūdų eksporto ir reeksporto sudarė sojos rupiniai, kurių 51,62 proc. viso eksportuojamų ir reeksportuojamų sojos rupinių kiekio išvežta į Rusijos Federaciją.

Maistinių grūdų eksportas lyginant su 2012 metais išaugo 62,31 proc. ir net 94,45 proc. visų eksportuojamų maistinių grūdų sudarė kviečiai. Daugiau kaip 54 proc. visų eksportuojamų maistinių grūdų buvo eksportuota į Iraną, 28,16 proc. į Saudo Arabiją.

3 lentelė. Augalinės produkcijos eksporto į trečiąsias šalis 2012–2013 metais duomenų palyginimas

Eil. Nr.	Produkcijos pavadinimas	Mato vnt.	2012 metai	2013 metai	Proc. 2013 m. lyginant su 2012 metais
1.	Pašariniai grūdai	t	144 551,65	344 230,39	238,13
2.	Maistiniai grūdai	t	1 162 777,43	1 887 400,91	162,31
3.	Šviežios daržovės	t	232 973,04	292 530,61	125,56
4.	Švieži vaisiai	t	304 347,73	304 869,87	100,17
5.	Kiti maistiniai kroviniai	t	45 073,08	52 820,40	117,18
6.	Sėklos	t	1 210,22	1 258,93	104,02
		vnt.	71 039	42 900	60,38
7.	Sodinamoji medžiaga	t	841,34	1303,11	154,88
		vnt.	146 646 529	226 498 972	154,45
8.	Techninės kultūros	t	13 169,37	18 727,48	142,20
9.	Mediena	m ³	189 206,86	432 355,22	228,51
		m ²	902,05	28,08	3,11
10.	Medienos gaminiai	vnt.	763712	1 731 822	226,76
		m ²	211 335,13	292 763,34	138,53
		m	102 835,57	194 417,25	189,05
		m ³	5 996,09	7 459,02	124,39
		t	618,00	691,92	111,96
11.	Grybiena substrate	t	9 394,64	11 392,90	121,27
12.	Durpės	m ³	1 075,95	-	-
		t	153 250,41	191585,05	125,01
13.	Skintos gėlės	vnt.	636 920 280	424 071 307	66,58
14.	Vazoninės gėlės	vnt.	23 445 657	30 823 167	131,46
15.	Kiti kroviniai	t	2 803,62	4 841,69	172,69
		vnt.	24 161 734	20 523 773	84,94
		pak.	115 406	223 182	193,38
		m ³	1,90	344,31	18 121,57
Išduota eksporto sertifikatų		vnt.	54 981	60 041	109,20
Išduota reeksporto sertifikatų		vnt.	2 922	2 937	100,51
Išduota sertifikatų iš viso:		vnt.	57 903	62 978	108,76

Nepaisant to, kad Rusijos Federacija nuo 2013 m. liepos 1 d. uždraudė sėklinių ir maistinių bulvių bei sodinamosios medžiagos importą iš visų ES šalių, į Rusijos Federaciją 2013 metais buvo eksportuota 88,28 proc. visų eksportuotų šviežių daržovių kiekio, tačiau beveik 9 proc. mažiau negu 2012 metais. Šviežių vaisių taip pat daugiausia buvo eksportuota į Rusijos Federaciją – 64,20 proc. viso eksportuoto jų kiekio, tačiau net 14,36 proc. mažiau negu 2012 metais. Daugiau nei 12,3 tūkst. t šviežių vaisių eksportuota į Kazachstaną, per 9,5 tūkst. t – į Baltarusiją.

Sodinamosios medžiagos į Rusijos Federaciją išvežta 99,42 proc. viso eksportuoto kiekio, vazoninių gėlių 93,68 proc., skintų gėlių 84,83 proc., o grybiena substrate eksportuota vien tik į Rusijos Federaciją.

Augalininkystės tarnybos regioniniuose skyriuose ir Klaipėdos jūrų uosto pasienio kontrolės punkto fitosanitarijos poste 2013 metais atlikti 62 978 eksportuojamos ir reeksportuojamos augalinės produkcijos fitosanitariniai tikrinimai, arba 8,76 proc. daugiau negu 2012 metais. Patikrintai produkcijai surašyta 60 041 eksporto fitosanitarinis sertifikatas ir 2 937 reeksporto fitosanitariniai sertifikatai.

2013 metais net 60,44 proc. visų Augalininkystės tarnybos išduotų sertifikatų buvo surašyti į Rusijos Federaciją vežtiems augalinės kilmės kroviniams, tačiau tai 4,83 proc. mažiau negu 2012 metais.

2013 metais, kaip ir 2012 metais, augaliniai produktai eksportuoti į 68 pasaulio šalis.

Nuolatos vykdant nacionalinę kenksmingųjų organizmų fitosanitarinę stebėseną, kuri atliekama ne vien augalininkystės ūkiuose ar šios srities mokslo įstaigose, bet ir natūraliose augavietėse bei parkuose, kiekvienais metais peržiūrimas Lietuvai aktualių kenksmingųjų organizmų sąrašas. 2013 metais taip pat buvo parengtas toks sąrašas, kuriame buvo įrašyti 29 kenksmingieji organizmai, dėl kurių turi būti atliekama fitosanitarinė stebėseną. Iš jų – net 12 kenksmingųjų organizmų, kurie kenkia auginamoms bulvėms.

2013 metais Fitosanitariniame registre buvo įregistruota 350 registro objektų. Atsižvelgus į tai, kad gamybos vietose nebuvo aptikta kenksmingųjų organizmų bei nustatyta galiojančių teisės aktų pažeidimų, 117 registruotų ūkio subjektų buvo leista patiems išsirašyti augalų pasus.

Ūkio subjektams, kurie ketina laikyti augalinės kilmės produkciją prekių saugojimo ir muitinio tikrinimo vietose, yra būtinas pažymėjimas, kuris išduodamas atlikus minėtų vietų vertinimą. 2013 metais iš viso buvo išduoti 39 tokie pažymėjimai, iš kurių anksčiau išduotuose 25 pažymėjimuose duomenys papildyti.

Vykdant kenksmingųjų organizmų fitosanitarinę stebėseną Augalininkystės tarnybos regioninių skyrių specialistai paėmė ir į ***Fitosanitarinių tyrimų laboratoriją (skyrių)*** (toliau – FT(S) laboratorija) pristatė mėginius tyrimams dėl užkrėtimo kenksmingaisiais organizmais atlikimo. FT(S) laboratorijoje atlikus pristatytų mėginių tyrimus 27 mėginiuose buvo nustatytas auksinis bulvinis nematodas (*Globodera rostochiensis*), 21 mėginiuose – bulvių žiedinis puvinys (*Clavibacter michiganensis* subsp. *sepedonicus*), 1 mėginyje – slyvų raupai (*Plum pox virus*), 32 mėginiuose – *Mycosphaerella* spp., 16 mėginių – bakterija, sukianti vaismedžių bakterinę degligę.

2013 metais atliekant stebėseną dėl galimo užkrėtimo bakterine deglige (*Erwinia amylovora* (Burr.) Winsl. *et al.*), buvo patikrina 115 sodų (bendras plotas 652 ha), 85 vaismedžių medelynai (bendras plotas 351 ha), 8 dekoratyvinių augalų ir vaismedžių medelynai (bendras plotas 1 260 ha), 9 dekoratyvinių ir miško augalų medelynai (bendras plotas 1,5 ha), 18 miško augalų medelynų (bendras plotas 5 ha), 67 dekoratyvinių augalų medelynai (bendras plotas 2 852 ha) bei 44 kitos teritorijos (bendras plotas 23 ha). Buvo paimti 186 mėginiai, kuriuos ištyrus nustatyta 14 bakterinės degligės židinių. Trylika iš jų sunaikinti, viename užkrėsti augalai vis dar naikinami.

2013 metais prieš sėklinių bulvių sodinimą buvo atlikti lauko dirvožemio tyrimai, paimti ir ištirti mėginiai iš 130 ha ploto. Šiuose laukuose bulvinių cistas sudarančių nematodų nebuvo nustatyta. Atliekant maistinėms bulvėms auginti skirtų laukų dirvožemio tyrimus, buvo ištirta 2 864 ha, iš kurių tik 16,65 ha ploto buvo užkrėsta bulviniais cistas sudarančiais nematodais. Užkrėstuose plotuose buvo uždrausta auginti bulves.

Dėl bulvių žiedinio (*Clavibacter michiganensis* subsp. *sepedonicus*) ir rudojo (*Ralstonia solanacearum*) puvinų buvo ištirta 3 537 t sėklinių bulvių gumbų. Dėl šių bakterinių ligų buvo ištirta taip pat ir 29 163 t maistinių bulvių, iš kurių 569 t užkrėstos žiediniu puvinu. Visos užkrėstos maistinės bulvės buvo sunaikintos užkasant arba termiškai apdorojus panaudotos gyvulių pašarui. Bulvių rudojo puvinio nebuvo nustatyta.

2013 metais buvo stebimi ir Lietuvos miškai – vien dėl pušinio stiebinio nematodo (*Bursaphelenchus xylophilus*) buvo paimta ir ištirta 114 mėginių iš 286 ha ploto, tačiau šio kenksmingojo organizmo nustatyta nebuvo. Dėl *Gibberella circinata* buvo paimti ir ištirti 85 mėginiai iš 176 ha miškų, parkų, medelynų ir pušų sėklinių plantacijų, tačiau šis kenksmingasis organizmas taip pat neaptiktas. Dėl *Mycosphaerella* spp. paimti ir ištirti 147 mėginiai iš 137 ha ploto ir 32 mėginiuose šis kenksmingasis organizmas buvo nustatytas. Dėl šio kenksmingojo organizmo Europos Komisijoje vyksta svarstymai dėl jo karantininio statuso panaikinimo, nes šis kenkėjas yra plačiai paplitęs daugumoje šalių.

2013 metais fitosanitarijos postų specialistai iš importuojamos produkcijos paėmė ir į FT(S) laboratoriją pristatė 28 mėginius dėl kenksmingųjų organizmų identifikavimo, tačiau karantininiai kenksmingieji organizmai nebuvo nustatyti.

Vykdamas šviežių vaisių ir daržovių kokybės kontrolę, 2013 metais buvo atlikti 3 327 patikrinimai (planuota 3 200) dėl Lietuvos rinkai tiekiamų šviežių vaisių ir daržovių atitikties prekybos standartams. Atliekant 90 proc. šių tikrinimų buvo vertinama vien trečiųjų šalių produkcija.

Pagal prekybos standartus 2013 metais daugiausia buvo patikrinta citrusinių vaisių. Jų bendras kiekis sudarė daugiau kaip pusę viso patikrinto šviežių vaisių ir daržovių kiekio.

2013 metais prekyautojai, pažeisdami prekybos standartus, mėgino realizuoti 174 šviežių vaisių ir daržovių siuntas. Daugiausiai pažeidimų nustatyta prekiaujant egzotiniais vaisiais.

Viena dažniausiai pasitaikiusių prekybos šviežiais vaisiais ir daržovėmis pažeidimų priežasčių buvo informacijos apie tiekiamus produktus stoka. Bemaž mažiausiai neatitiktųjų buvo užregistruota dėl ligų ir puvinio sužalotų vaisių. Dėl šių priežasčių prekyautojai vaisius ir daržoves rūšiavo, klijavo naujas etiketes, o maistui netinkamus produktus – naikino.

Vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-543 „Dėl įvežamų į Lietuvos Respubliką, vežamų per ją į kitas Europos Sąjungos šalis, taip pat vežamų tranzitu žmonių maistui ir gyvūnų pašarams neskirtų augalų, augalinių produktų ir dauginamosios medžiagos, kurie galėjo būti genetiškai modifikuoti, stebėsenos taisyklių patvirtinimo“,

Augalininkystės tarnybos fitosanitarijos postų specialistai vykdė GMO atsiradimo rizikos kultūrų stebėseną. Per 2013 m. pasienyje buvo paimtas 31 mėginys. Tirti sėjamųjų linų (*Linum usitatissimum* L.), rapsų (*Brassica napus* L.) ir paprastųjų moliūgų (*Cucurbita pepo* L.) kroviniai, gabenti iš Kazachstano, Ukrainos ir Rusijos. Nė viename iš tirtų mėginių nenustatyta genetinė modifikacija.

Ūkio subjektams, gaminantiems medinę pakavimo medžiagą, buvo surengti 3 mokymai–seminarai, siekiant supažindinti su naujovėmis, susijusiomis su teisės aktų pakeitimais.

FITOSANITARINIAI TYRIMAI

Įvežamų, išvežamų ir Lietuvos Respublikoje auginamų augalų ir augalinės kilmės produktų fitosanitarinius tyrimus pagal tarptautinius standartus, žemės ūkio ministro ir Augalininkystės tarnybos direktoriaus patvirtintas metodikas vykdo FT(S) laboratorija. FT(S) laboratorijoje atliekami grybų, bakterijų, virusų, viroidų, fitoplazmų, vabzdžių, erkių, piktžolių, nematodų rūšių nustatymo tyrimai augaluose ir augalinės kilmės produktuose, siekiant užtikrinti veiksmingą fitosanitarinę kontrolę visuose augalų sodinimo, auginimo, produktų laikymo, perdirbimo bei pardavimo etapuose.

2013 metais buvo tiriami į FT(S) laboratoriją pristatyti mėginiai iš medelynų, mokslo tyrimo įstaigų, sėklininkystės, gėlių ir dekoratyvinių augalų ūkių, plotų, paskelbtų tarpiniu karantinu, gamybinių pasėlių, sodų ir kitų sklypų, siekiant išaiškinti, ar naudota sėklinė ir sodinamoji medžiaga nėra užkrėsta karantinėmis organizmų rūšimis.

2013 metais FT(S) laboratorija regioniniams skyriams ir fitosanitarijos postams pateikė 3 348 karantininės ekspertizės liudijimus (planuota 3 800), iš kurių 102 karantininės ekspertizės liudijimuose pateikė išvadą apie nustatytą kenksmingąjį organizmą. Bendra ištirtų mėginių ir atliktų tyrimų suvestinė pateikta 4 lentelėje.

4 lentelė. 2013 metais FT(S) laboratorijoje ištirtų mėginių ir atliktų tyrimų skaičius

Eil. Nr.	Tyrimų rūšis / kryptis	Iš viso		Ištirtų įvežtos produkcijos mėginių skaičius	Ištirtų mėginių, paimtų vykdant nacionalinę priežiūrą, skaičius	Mėginių, užkrėstų kenksmingaisiais organizmais*, skaičius		
		Ištirtų mėginių skaičius	Atliktų tyrimų skaičius			Iš viso	Įvežtos produkcijos mėginių skaičius	Mėginių, paimtų vykdant nacionalinę priežiūrą, skaičius
1.	Bakteriologija	1 478	3 411	98	1 380	40	0	40
2.	Entomologija	1 377	2 203	116	1 261	0	0	0
3.	Nematologija	4 802	5 530	104	4 698	28	0	28
4.	Herbologija	359	359	10	349	0	0	0

5.	Mikologija	505	1 253	38	467	35	0	35
6.	Virusologija	112	31 245	14	98	2	1	1
7.	Viroidai Fitoplazmos	23	480	12	11	0	0	0
	Iš viso:	8 656	44 481	392	8 264	105	1	104

*** Mėginiai, kuriuose nustatyta kenksmingųjų organizmų:**

- augintojų savo ūkyje užauginta ir asmeninėms reikmėms naudojama bulvių sėkla, kurioje nustatyta ir identifikuota bakterija, sukianti bulvių žiedinį puvinį;
- maistinės bulvės, kuriose nustatyta ir identifikuota bakterija, sukianti bulvių žiedinį puvinį;
- sėklinės bulvės, kuriose nustatytas stiebiniis bulvinis nematodas;
- dirvožemis, kuriame nustatytas auksinis bulvinis nematodas;
- slyvos (sodai), kuriose nustatytas slyvų raupligės virusas (Šarka);
- pomidorai (vaisiai), kuriuose nustatytas kiauliuogės mozaikos virusas;
- kalnapušės (pušynai), kuriose nustatytas grybas, sukiantis raudonkraštę spyglių dėmėtligę;
- obelys, kriaušės ir gudobelės, kuriose nustatyta ir identifikuota bakterija, sukianti vaismedžių bakterinę degligę.

FT(S) laboratorijos specialistai 2013 metais parengė 4 mėginių ėmimo metodines rekomendacijas: sraigų (*Gastropoda: Ampullariidae*) rūšims, pušiniams stiebiniams nematodams, bulvių gumbų verpstiškumo viroidui, bulvių virusams ir bulvių gumbų verpstiškumo viroidui sėklinėse bulvėse nustatyti.

DALYVAVIMAS ES TARYBOS IR KOMISIJOS KOMITETŲ IR DARBO GRUPIŲ, TARPTAUTINIŲ ORGANIZACIJŲ VEIKLOJE, KONFERENCIJOSE, ĮVAIRIUOSE MOKYMUOSE

Augalininkystės tarnybos specialistai nuolat aktyviai dalyvauja ES Tarybos komitetų, EK darbo grupių, tarptautinių organizacijų veikloje, o 2013 metais dalyvavo Lietuvos pasirengimo pirmininkauti ES Tarybai ir pirmininkavimo veikloje.

Lietuvos pirmininkavimo ES Tarybai metu buvo svarstomi dokumentai, susiję su Augalininkystės tarnybai priskirta kompetencijos sritimi: Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl apsaugos nuo augalų kenksmingųjų organizmų priemonių; Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl oficialios kontrolės; Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl išlaidų maisto ir pašarų srityje bei Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl augalų dauginamosios medžiagos auginimo ir tiekimo rinkai.

Pirmininkaujant Fitosanitarijos skyriaus vedėjui G. Lapinskui ir padedant kitiems skyriaus specialistams, dalyvauta 4 ES Tarybos posėdžiuose dėl augalų sveikatos. Taip pat fitosanitarijos specialistai dalyvavo 5 jungtinėse ES Tarybos darbo grupėse dėl oficialios kontrolės, 3 ES Tarybos

darbo grupėse svarstant finansinį dokumentą, 1 ES Tarybos darbo grupėje dėl fitosanitarinių priemonių reikalų, 2 ES Tarybos Roosendaal darbo grupėse bei 2 Augalų sveikatos vyriausiųjų pareigūnų susitikimuose, iš kurių vienas buvo organizuotas Vilniuje (pirmininkavo direktoriaus pavaduotoja L. Taluntytė). Taip pat dalyvauta Europos Komisijos konferencijoje „Gyvūnų, augalų ir kontrolės teisės aktų paketas: geresnės taisyklės saugesniam maistui“.

Fitosanitarijos skyriaus specialistas Lietuvos interesams fitosanitarijos srityje atstovavo 11-oje EK Nuolatinio augalų sveikatingumo komiteto posėdžių, kurių metu išklaudyta aktuali informacija, svarbiais klausimais konsultuotasi su EK ir kitomis valstybėmis narėmis, diskusijų metu išdėstyta Lietuvos nuomonė. Iš viso 2013 metais Nuolatinio augalų sveikatingumo komiteto posėdžių metu buvo priimta 10 EK teisės aktų, tarp kurių paminėtini EK sprendimai, kurie nustato išimtis ar apribojimus importui arba skubias priemones, užkertančias kelią į ES įvežti ir plisti svarbiems kenkėjams (*Xylella fastidiosa* (Well and Raju)); arba panaikinantys karantininio kenkėjo statusą (*Diabrotica virgifera* Le Conte).

Dalyvauta Tarybos direktyvos 2000/29/EB priedų darbo grupės posėdyje. Posėdžio metu nagrinėta konkretaus kenksmingojo organizmo biologija, paplitimas, dabartinė kontrolė. Direktyvos prieduose numatomi pokyčiai su konkrečiais pasiūlymais, kurie nulems kenkėjo kontrolę ateityje. Diskusijų metu parengtas platus projektas, keičiantis Tarybos direktyvos prieduose esančius reikalavimus konkretiems kenksmingiesiems organizmams, kuris pateiktas Nuolatiniam augalų sveikatos komitetui. Komitetas iš esmės pritaria projektui, todėl numatoma greitai laiku Direktyvos prieduose išdėstytus pakeitimus patvirtinti.

ADM skyriaus specialistai dalyvavo ir pristatė Lietuvos poziciją 5 ES Komisijos Nuolatinio žemės ūkio, sodininkystės, daržininkystės ir miškininkystės sėklos ir dauginamosios medžiagos komiteto posėdžiuose, 1 ES Komisijos darbo grupės dėl daržovių sėklos importo – ES lygiavertiškumas posėdyje, dalyvavo ES Tarybos darbo grupės Žemės ūkio klausimais (sėklos ir dauginamosios medžiagos pogrupis) 5 posėdžiuose. Parengta Lietuvos pozicija dėl ES Komisijos pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl augalų dauginamosios medžiagos auginimo ir tiekimo rinkai (toliau – reglamentas) projekto ir organizuotas šio projekto aptarimas su socialiniais partneriais Lietuvoje (Lietuvos sėklininkystės asociacija ir augalų dauginamosios medžiagos tiekėjais).

AV skyriaus vedėja S. Juciuvienė pirmininkavo ES Tarybos posėdžiui ir Tarptautinės naujų augalų veislių apsaugos sąjungos (*International Union for the Protection of New Varieties of Plants*) posėdžių metu surengtam ES Tarybos posėdžiui, kuriuose buvo svarstomi aktualūs augalų veislių apsaugos klausimai. Taip pat dalyvauta 3 ES Tarybos posėdžiuose, kurių metu buvo aptariami Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl augalų dauginamosios medžiagos auginimo ir tiekimo rinkai straipsniai, susiję su augalų veislių klausimais.

Augalininkystės tarnybos specialistai rengė ir teikė informaciją anksčiau minėtų reglamentų svarstymo eigos ES Tarybos darbo grupėse pažangos ataskaitoms.

Buvo parengta ir pristatyta pozicija dėl reglamentų projektų Lietuvos Respublikos Seimo Kaimo reikalų komitetui, reglamentų projektai pristatyti valstybinių ir privačių institucijų specialistams Europos Komisijos atstovybėje Lietuvoje vykusioje diskusijoje „Maisto saugos taisyklių pokyčiai“, organizuotas minėtų projektų aptarimas su Estijos ir Latvijos kompetentingų institucijų atstovais.

Augalininkystės tarnybos atstovai 2013 metais dalyvavo 2 Bendrijos augalų veislių tarnybos (*Community Plant Variety Office*) (toliau – BAVT) Administracinės tarybos posėdžiuose ir 1 BAVT organizuojamame susitikime su augalų veislių tyrimus atliekančiomis institucijomis, kurių metu buvo sprendžiami aktualūs augalų veislių registravimo, ateityje priėmus naująjį sėklų reglamentą, ir apsaugos klausimai. Augalų vegetacijos laikotarpiu 9 Augalininkystės tarnybos specialistai dalyvavo mokymuose Lenkijoje, kurių metu susipažino su Lenkijoje atliekamais augalų veislių tyrimais, Rekomenduojamų augalų veislių sąrašo sudarymo tvarka. Taip pat 2 Augalininkystės tarnybos specialistai dalyvavo mokymuose dėl kukurūzų veislių ūkinio vertingumo tyrimų atlikimo Prancūzijoje.

Keturi Augalininkystės tarnybos atstovai 2013 m. birželio mėnesį lankėsi Lenkijoje, kur dalyvavo tarptautinėje konferencijoje, skirtoje registruotųjų augalų veislių ūkinio vertingumo tyrimo 15 metinėms pažymėti, giliau susipažinti su šiuo veislių tyrimo sistema ir Rekomenduojamų augalų veislių sąrašų Lenkijos vaivadijose sudarymu.

Augalininkystės tarnybos atstovai dalyvavo ES viršūnių ir Europos laisvos prekybos asociacijos / Europos ekonominės erdvės (*European Free Trade Association / European Economic Area*) sėklą sertifikuojančių institucijų bei Šiaurės ir Baltijos šalių sėklos kontrolės komiteto susitikimuose, taip pat Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (*Organisation for Economic Co-operation and Development*) kasmetinio igaliotųjų institucijų atstovų susitikime.

ES vyksta augalų apsaugos produktų veikliųjų medžiagų peržiūros procesas. 2013 metais Augalininkystės tarnybos specialistai dalyvavo 6 Maisto grandinės ir gyvūnų sveikatos nuolatinio komiteto „Augalų apsaugos produktai – teisės aktai“ sekcijos posėdžiuose (Briuselyje). Šių posėdžių metu buvo balsuota dėl 69 veikliųjų medžiagų patvirtinimo, nepatvirtinimo, patvirtinimo sąlygų pakeitimo.

Briuselyje vyko Apeliacinio komiteto posėdžiai, kuriuose dalyvavo taip pat Augalininkystės tarnybos atstovas. Buvo parengtos pozicijos Apeliacinio komiteto posėdžiams dėl veikliosios medžiagos *penflufeno*, taip pat veikliųjų medžiagų *klotianidino*, *tiametoksamo* ir *imidakloprido* patvirtinimo sąlygų ir dėl draudimo naudoti augalų apsaugos produktais, kurių sudėtyje yra šių veikliųjų medžiagų, apdorotas sėklas ir jomis prekiauti.

Augalininkystės tarnybos specialistai taip pat dalyvavo EK bei Europos maisto saugos tarnybos (*European Food Safety Authority*, toliau – EFSA) organizuojamame seminare Briuselyje dėl EFSA gairių dokumento augalų apsaugos produktų rizikos vertinimo bitėms. Seminaro metu numatyta sudaryti gairių dokumento dėl rizikos vertinimo bitėms įgyvendinimo planą, t. y. priemonių įgyvendinimo artimiausiu metu, iki 6 mėnesių laikotarpiu, vidutinės trukmės – laikotarpiu iki 2 metų (dėl tyrimų, kurie šiuo metu vyksta, bet nėra galutinių ataskaitų) ir ilgalaikių, t. y., kurių įgyvendinimui numatyti daugiau kaip dveji metai. Numatoma sudaryti darbo grupę iš EK, valstybių narių ir EFSA atstovų, kuri vykdys gairių dokumento įgyvendinimo etapų stebėseną.

Dalyvauta EK Sveikatos ir vartotojų reikalų generalinio direktorato organizuotame „Nežymaus poveikio darbo grupės“ posėdyje, kurio tikslas buvo pradėti svarstyti Europos Parlamento ir Tarybos reglamento Nr. 1107/2009 dėl augalų apsaugos produktų pateikimo į rinką, nurodomą veikliosios medžiagos patvirtinimo kriterijų – nežymų poveikį žmonių sveikatai ir aplinkai. Posėdyje buvo pristatytos 9 šalių bei EFSA ir Europos augalų apsaugos asociacijos (*European Crop Protection Association*, toliau – ECPA) skirtingos pozicijos ir požiūriai. Pristatant Lietuvos poziciją šiuo klausimu buvo akcentuojama, kad apibūdinant nežymų poveikį žmonių sveikatai ir aplinkai, būtina atsižvelgti į reglamente nurodomas sąlygas, t. y. augalų apsaugos produktų naudojimą uždaroje sistemoje ar kitomis sąlygomis, kai nėra kontakto su žmonėmis. Siekiant apibrėžti nežymaus poveikio žmonių sveikatai ir aplinkai kriterijų bei su šiuo kriterijumi susijusias žmonių grupes ir netikslinius organizmus parengtas pradinis dokumentas, kurį numatoma tobulinti darbo grupės posėdžiuose 2014 metais.

EK organizuojamose 2 konferencijose „Kumuliacinės pesticidų likučių rizikos vertinimas“, dalyvavo AAPR skyriaus specialistas. Konferencijos metu buvo pristatytas kumuliacinės pesticidų likučių rizikos vertinimo modelis, aptarti šio modelio pritaikymo būdai, nurodyti duomenų reikalavimai skaičiavimams atlikti. Mokymų dalyviai buvo supažindinti su kumuliacinės rizikos optimistinio ir pesimistinio skaičiavimo būdais. Aptarti šių būdų duomenų skirtumai, pateikti skaičiavimo pavyzdžiai, rezultatai.

Trijuose darbo grupės posėdžiuose Briuselyje dėl klausimų ir problemų svarstymo po veikliųjų medžiagų patvirtinimo dalyvavo AAPR skyriaus specialistas. Svarstyti probleminiai klausimai, aktualūs visoms ES šalims registruojant ar perregistruojant augalų apsaugos produktus. Tarp daugelio svarstytų klausimų ypač svarbūs: duomenų apsauga, studijų su stuburiniais gyvūnais duomenų apsauga, abipusio vertinimo pripažinimo įgyvendinimo problemos, naujų gairių dokumentų reikalavimų įgyvendinimas, veikliųjų medžiagų tapatumo atitikties vertinimas, produktų sudėties keitimų bei analogiškos produktų prekybos probleminiai klausimai, naujų registracijos ataskaitų projekto plėtra, efektyvumo atliekant zoninį vertinimą ir produktų mažais plotais auginamiems augalams problemos, augalų apsaugos produktų ir veikliųjų medžiagų

perklasifikavimas ir ženklintas ir reikalavimų įgyvendinimas. Taip pat darbo grupės posėdžiams buvo teikti svarbūs klausimai, susiję su augalų apsaugos produktų registracija Lietuvoje ir Šiaurės zonoje.

Parmoje (Italija) EFSA organizuotuose 2 Pesticidų priežiūros komiteto posėdžiuose dalyvavo AAPR skyriaus specialistas. Svarstyta naujų veikliųjų medžiagų vertinimo programa, veikliųjų medžiagų klasifikavimas ir ženklintas, informacija apie rengiamus ir atnaujinamus gairių dokumentus. Pratesta gairių dokumento dėl rizikos vertinimo bitėms svarstymas. Buvo diskutuojama, kokius tyrimus, turi pateikti pareiškėjai, naudojamus prieš kenksminguosius organizmus, kuriems siūlomi augalų apsaugos produktai, kurių sudėtyje yra *imidaklopridas*, *klotianidinas*, *tiametoksamas* ir *fipronilas*, svarstomi terminai, kada šie tyrimai turi būti pateikti. Taip pat nustatyti prioritetai trumpalaikiam EFSA gairių dokumento dėl rizikos vertinimo bitėms įgyvendinimui.

Taip pat buvo dalyvauta ekspertų susitikime dėl augalų apsaugos produktų išlikimo ir pasiskirstymo aplinkoje. Posėdžių metu svarstytas klausimas dėl veikliųjų medžiagų *topramezono* ir *ethametsulfuron-metilo* įrašymo į veikliųjų medžiagų sąrašą, kuriuo naudojasi ES valstybės narės, taip pat asocijuotos šalys.

2013 metais Europos maisto saugos agentūros pesticidų rizikos vertinimo peržiūros ekspertų toksikologų 3 posėdžiuose taip pat dalyvavo Augalininkystės tarnybos atstovai. Posėdžių metu buvo svarstyta veikliųjų medžiagų patvirtinimas ES, priimti sprendimai dėl naujo veikliųjų medžiagų klasifikavimo. Taip pat aptarta atnaujinta galutinių verčių sąrašo forma. Daugiausiai nagrinėti klausimai – įvairių šalių pateikti komentarai veikliųjų medžiagų vertinimo ataskaitoms.

Dalyvauta Pesticidų rizikos vertinimo peržiūros programos ekspertų (ekotoksikologija) susitikime. Svarstyti veikliųjų medžiagų ekotoksikologinio vertinimo klausimai. Nagrinėti EK duomenų bazėje (CIRCA) paskelbti dokumentai apie veikliųjų medžiagų ekotoksikologines savybes. Šio susitikimo metu peržiūrėtos 7 veikliosios medžiagos: *imidaklopridas*, *tebukonazolas*, *metrobromuronas*, *fenpiroksimatas*, *meptildinokapas*, *topramezonas*, *ethametsulfuron metilas* ir įvertinta jų keliama rizika netiksliniams organizmams.

Romoje ir Madride vyko Aplinkos toksikologijos ir chemijos organizacijos (*Society of Environmental Toxicology and Chemistry*, toliau – SETAC) bei EK organizuojami seminarai dėl augalų apsaugos produktų rizikos mažinimo priemonių aplinkai. Siekiant parengti bendrą rizikos mažinimo dokumentą, kuris suvienodintų Europos šalių rizikos mažinimo metodikas, leistų lengviau pasirinkti tinkamiausią rizikos mažinimo strategiją, buvo inicijuoti susitikimai, kuriuose dalyvavo ir Augalininkystės tarnybos atstovas.

Taip pat dalyvauta EK Maisto grandinės ir gyvūnų sveikatos nuolatinio komiteto „Pesticidų liekanų“ posėdyje Briuselyje. Posėdžio metu buvo balsuota dėl 20 veikliųjų medžiagų didžiausių likučių koncentracijos tam tikruose produktuose ir ant jų pakeitimo.

2013 metais AAPR skyriaus specialistai aktyviai bendradarbiavo su Šiaurės ir Baltijos šalių kolegomis dėl augalų apsaugos produktų vertinimo Šiaurės zonoje. Parengtas gairių dokumento atnaujinimas dėl darbo pasidalijimo Šiaurės zonoje registruojant produktus, kai veikliosios medžiagos patvirtintos ES. 2013 metais vyko 6 telekonferencijos, kuriose buvo aptartas gairių dokumento projektas, diskutuojama dėl bendradarbiavimo tarp Šiaurės zonos šalių, šalys narės pasiskirstė produktus, kuriems rengs vertinimo ataskaitas. Taip pat vyko 2 Šiaurės zonos priežiūros komiteto posėdžiai, kuriuose svarstyti pareiškėjų komentarai Šiaurės gairių dokumentui, gruntinio vandens modelių reikalavimų tobulinimas Šiaurės zonoje, taip pat svarstyti pasiūlymai dėl seminarų, projektų 2014 metams, finansuojamų iš Šiaurės ministrų tarybos fondo, dėl komentarų pateikimo kitų Šiaurės zonos šalių registracijų ataskaitoms.

Taline vykusiame Augalų apsaugos produktų efektyvumo vertinimo pasitarime nagrinėti klausimai: Šiaurės zonos gairių dokumento statusas, reikalingi pakeitimai, gairių dokumentų taikymas perregistruojant augalų apsaugos produktus, bandymų skaičius ir duomenų ekstrapoliavimas; zoninė augalų apsaugos produkto etiketė, bandymų ataskaitos ir kiti klausimai.

Kopenhagoje vykusiame susitikime dėl augalų apsaugos produktų registracijos mažais plotais auginamiems augalams AAPR skyriaus specialistas pristatė pranešimą „Augalų apsaugos produktų registravimas mažais plotais auginamiems augalams Lietuvoje“. Susitikime nuspręsta 2 kartus per metus keistis informacija apie užregistruotus, neužregistruotus augalų apsaugos produktus, apie pateiktas ir rengiamas paraiškas augalų apsaugos produktams, skirtiems mažais plotais auginamiems augalams.

Stokholme vyko seminaras apie rizikos mažinimo priemones bei rizikos valdymą naudojant augalų apsaugos produktus, skirtus neprofesionaliajam naudojimui. Šiame seminare taip pat dalyvavo Augalininkystės tarnybos atstovas. Buvo svarstoma, kaip suderinti bendras rizikos vertinimo gaires augalų apsaugos produktams, skirtiems neprofesionaliajam naudojimui.

Estijoje penktajame Šiaurės ir Baltijos šalių veiksmų su piktžolių, ligų ir kenkėjų atsparumu pesticidams grupės (*Nordic Baltic Resistance Action Group* – NORBARAG) susitikime dalyvavo AAPR skyriaus specialistas. Susitikimo metu buvo aptarti ligų, kenkėjų ir piktžolių atsparumo augalų apsaugos produktams klausimai Šiaurės ir Baltijos šalyse, pristatyti atlikti atsparumo tyrimai.

Sofijoje EPPO organizuotame susitikime „Patirtis įgyvendinant zoninę augalų apsaugos produktų vertinimą“ pristatyti EPPO pasiekimai po 2011 metų susitikimo, EK patirtis įgyvendinant zoninio vertinimo koncepciją pagal reglamento (EB) Nr. 1107/2009 nuostatas, pagrindinės dosjė ir

nacionalinių priedų turinys, rengiamas naujas veiksmingumo vertinimo ataskaitos projektų formatas, agrochemijos kompanijų patirtis rengiant zonines augalų apsaugos produktų ataskaitas, šiaurės, centrinės ir pietų zonų šalių veiksmingumo vertintojų patirtis atliekant zoninį vertinimą, mažais plotais auginamų augalų vieta rengiant biologinio veiksmingumo ataskaitas, zonio vertinimo iš agrochemijos kompanijų perspektyvos, nuo zonos nepriklausančių vertinimų pavyzdžiai (beicai, naudojimai šiltnamiuose). Buvo dalyvaujama darbo grupėse, kuriose svarstoma veiksmingumo vertinimas, kai keičiama produkto sudėtis, reikšmingi kriterijai ir papildomų duomenų reikalavimas, augalų apsaugos produktų, turinčių daugiau nei vieną veikliąją medžiagą, registravimas, augalų apsaugos produktų, apimančių visas zonas, vertinimas (beicai, augalų apsaugos produktai naudojami šiltnamiuose ir sandėliuose).

Budapešte EK Sveikatos ir vartotojų reikalų generalinio direktorato (toliau – DG SANCO) „Better Training for Safer Food“ organizuojamuose mokymuose apie augalų apsaugos produktų vertinimą ir registravimą dalyvavo 3 AAPR skyriaus specialistai. Mokymuose buvo aptartos temos: svarbiausi pasikeitimai įsigaliojus Europos Parlamento ir Tarybos reglamentui Nr. 1107/2009 dėl augalų apsaugos produktų pateikimo į rinką, panaikinančiam Tarybos direktyvas 79/117/EEB ir 91/414/EEB, pristatyti veikliųjų medžiagų patvirtinimo kriterijai, lyginamasis augalų apsaugos produktų, turinčių keistinas veikliąsias medžiagas, vertinimas, duomenų apsauga ir duomenų dalijimasis, zoninė registracija, rizikos grupavimas, likučių kiekio nustatymas, efektyvumo duomenys pagal zoninį vertinimą vadovaujantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu Nr. 1107/2009.

Augalininkystės tarnybos specialistai aktyviai dalyvauja įvairiuose ES ir tarptautiniuose projektuose ir renginiuose (seminaruose, konferencijose, forumuose, susitikimuose), kuriuose dalijamasi patirtimi ir svarstomi klausimai, susiję su augalų apsaugos produktų ir trąšų priežiūra.

2013 metais buvo tęsiamas Eurostato užsakytas projektas „Pesticidų naudojimo ne žemės ūkio reikmėms bandomasis tyrimas“, kurį Lietuvoje įgyvendina Lietuvos statistikos departamentas ir Augalininkystės tarnyba. Įgyvendinant šį projektą 2013 metais buvo renkami duomenys iš įvairių ūkio subjektų apie augalų apsaugos produktų sunaudojamus kiekius ne žemės ūkio reikmėms.

2013 metais Briuselyje vyko 3 ES valstybių darbo grupės dėl Tausiojo pesticidų naudojimo direktyvos 2009/128/EC (toliau – direktyva) susitikimai. Šiuose darbo grupių susitikimuose buvo aptarti direktyvos įgyvendinimo klausimai ir pasidalyta informacija bei patirtimi perkeltant direktyvos reikalavimus į nacionalinius teisės aktus, ypač atsižvelgiant į nuostatas dėl Nacionalinio veiksmų plano (Lietuvoje ši sąvoka įvardinta Augalų apsaugos planu) parengimo ir įgyvendinimo, privalomo purkštuvų tikrinimo, integruotosios kenksmingųjų organizmų kontrolės principų taikymo ir kt. klausimai.

Augalininkystės tarnybos atstovai dalyvavo dviejose EK DG SANCO organizuojuose mokymo kursuose Valensijoje (Ispanija) augalų apsaugos produktų kontrolės ir Budapešte (Vengrija) registravimo klausimais.

Taip pat Augalininkystės tarnybos atstovai dalyvavo ECPA organizuotoje konferencijoje Bratislavoje (Slovakija), kurioje buvo aptariami saugaus ir tausaus augalų apsaugos produktų naudojimo klausimai, problemos, buvo diskutuojama ir ieškoma bendrų sprendimo pasiūlymų.

Budapešte (Vengrija) dalyvauta septynioliktajame Centrinės ir Rytų Europos augalų apsaugos produktų registracijos (CEUREG) forume augalų apsaugos produktų klausimais.

Siekiant užmegzti glaudesnius bendradarbiavimo ryšius, pasidalyti patirtimi bei pasikonsultuoti augalų apsaugos produktų registravimo bei kontrolės klausimais (pvz.: padirbtų ir nelegalių augalų apsaugos produktų kontrolė; augalų apsaugos produktų importas ir tiekimas rinkai; augalų apsaugos produktų laboratoriniai tyrimai dėl jų kokybės ir tapatumo nustatymo ir pan.), Augalininkystės tarnybos specialistai buvo išvykę į Varšuvą ir Sosnicovicą (Lenkija) susitikti su Valstybinės augalų apsaugos ir sėklininkystės inspekcijos bei Augalų apsaugos instituto (Nacionalinių tyrimų instituto) atstovais.

Augalininkystės tarnybos regioninių skyrių specialistai 2013 metais dalyvavo 229 kitų institucijų organizuojuose mokymuose pagal patvirtintas augalų apsaugos programas augalų apsaugos produktų naudotojams ir platintojams, kurių metu žinios augalų apsaugos produktų klausimais buvo suteiktos 4 539 asmenims. Be to, specialistai, vykdančys augalų apsaugos produktų priežiūrą, 2013 metais dalyvavo 76 renginiuose (seminaruose, pasitarimuose, lauko dieneose). Renginių metu ūkio subjektams buvo teikiama aktuali informacija, konsultuojama juos dominančiais augalų apsaugos produktų ir trąšų priežiūros klausimais.

2013 metais buvo vykdomi Augalininkystės tarnybos darbuotojų vidiniai mokymai ISTA kokybės sistemos tobulinimo ir tyrimų atlikimo gerinimo klausimais. Pravesta 16 vidaus mokymų darbuotojams, analizuojant atnaujintos kokybės vadybos sistemos ypatumus, jos dokumentacijos struktūrą ir identifikavimą, sąryšį su tarptautiniais standartais, atnaujinant metodines žinias, kaip dirbti su analitine įranga, tinkamai vykdyti jos priežiūrą, pildyti reikiamas dokumentų formas. Siekiant, kad tyrimus atliktų tik kvalifikuoti darbuotojai, buvo atliktas darbuotojų kvalifikacijos tikrinimas raštu atsakant į žinių apie kokybės vadybos sistemą klausimus ir užpildant klausimyną apie tyrimo metodus bei darbo instrukcijas. Užtikrinant ir kontroliuojant laboratorijos atliekamų tyrimų rezultatų kokybę, buvo planingai vykdoma vidinė kokybės kontrolė. Jos metu kontroliuojami visi tyrimai, kuriems laboratorija turi akreditaciją ir visi darbuotojai, įgalioti dirbti akredituotais metodais. Vidinės kokybės kontrolės metu atlikti 122 lygiagretūs (108) ir kontrolinių objektų (14) tyrimai kaskart pasirenkant skirtingas augalų rūšis.

2013 metais APKT(S) laboratorijos specialistai organizavo grūdus superkančių ir perdirbančių ūkio subjektų laboratorijų darbuotojų mokymus dirbti grūdų kokybės analizatoriais *Infratec*.

Dalyvauta kasmetiniame Europos grūdų tinklų (prietaisų *Infratec*) susitikime Kopenhagoje ir Hillerode (Danija). Susitikimo metu buvo pristatyti įmonės FOSS gaminami grūdų ūkio subjektuose ir laboratorijose naudojami prietaisai, kitų šalių atstovai pasidalijo patirtimi apie administruojamus bendrus grūdų prietaisų tinklus, buvo aptarti 2013 metų tarptautinių žiedinių patikrinimų, kuriuose dalyvavo 80 dalyvių iš 14 šalių, rezultatai. Buvo pristatytas standartas EN 15948, kuriame patvirtinti darbo su *Infratec* prietaisais metodai.

Dalyvauta Kauno technologijos universiteto Maisto mokslo ir technologijų kompetencijų centro organizuotame seminare.

Augalininkystės tarnybos atstovai vyko į Latvijos augalų apsaugos tarnybos Sėklų kontrolės departamento bei Nacionalinės sėklų tyrimų laboratoriją. Susitikimo metu buvo aptarti laboratorijų darbo specifikos panašumai ir skirtumai, pasidalyta patirtimi atliekant sėklų kokybės tyrimus, taikant įvairius tyrimų metodus, naudojant specialios paskirties laboratorinę įrangą. Kadangi abi laboratorijos turi minėtos įstaigos akreditaciją ir ruošiasi ją išlaikyti, todėl daug dėmesio buvo skirta ISTA reikalavimų įgyvendinimui ir taikymui.

2013 metais Augalininkystės tarnybos atstovai dalyvavo 30-jame ISTA kongrese Antalijoje (Turkija). Augalininkystės tarnybos atstovai dalyvavo ISTA sėklų simpoziumo darbe, išklausė ISTA Techninių komitetų ataskaitų pristatymus, gilino žinias sėklų kokybės įvertinimo klausimais.

APKT(S) laboratorijos specialistai dalyvavo UAB „Eridė“ organizuotame seminare „Matavimo priemonių tvarkymas. Patarimai už šią veiklą atsakingiems darbuotojams“. Gautos praktinės žinios imtos taikyti laboratorijos veikloje.

EPPO surengtame Fitosanitarinių priemonių standartų reikalų darbo grupės posėdyje dalyvavo Augalininkystės tarnybos atstovai. Šio posėdžio metu vyko parengtų projektų aptarimas bei diskutuojama įvairiais tarptautinių Fitosanitarinių priemonių standartų klausimais.

Dalyvauta EPPO organizuotame Miško karantininių kenkėjų darbo grupės susitikime. Taip pat dalyvauta mokymuose fitosanitarijos srities klausimais, kurie organizuoti ES projekto „Geresni mokymai dėl sveikesnio maisto“.

Fitosanitarijos skyriaus specialistas dalyvavo EPPO surengtame Fitosanitarinių priemonių darbo grupės posėdyje. Šios grupės darbo metu nagrinėti klausimai apie kenksmingųjų organizmų įkėlimą į skirtingus EPPO sąrašus, diskutuota dėl priemonių ir židinių naikinimo planų kūrimo, peržiūrėtos ir nagrinėtos EPPO atliktos kenkėjų rizikos analizės (PRA).

Augalininkystės tarnybos fitosanitarijos srities specialistas dalyvavo Grange (Airija)

vykusiame EUROPHYT darbo grupės susitikime, kuriame buvo aptarta naujausia informacija apie ES šalių pasienyje sulaikytus augalų sveikatingumo reikalavimų neatitinkančius krovinius. Susitikimo metu buvo tobulinami praktiniai darbo su EUROPHYT duomenų baze įgūdžiai. Dalyviai buvo supažindinti su atnaujinta duomenų filtravimo sistema ir 5-ąja EUROPHYT programos versija, apžvelgė ateities darbus, apibendrino 2013 metų pirmųjų dešimties mėnesių EUROPHYT duomenų statistinius duomenis.

Briuselyje vykusiame TRACES darbo grupės susitikime dalyvavo Fitosanitarijos skyriaus specialistas. TRACES – prekybos kontrolės ir ekspertizų sistema, kurioje kaupiami duomenys apie iš trečiųjų šalių įvežamus augalinius, augalinius produktus ir kitus objektus, kuriems reikalinga fitosanitarinė kontrolė. Susitikimo metu dalyviai patys galėjo išbandyti TRACES internetinės programos galimybes, aptarti aktualūs sistemos naudojimo klausimai. 2013 metais sistema buvo įdiegta į gamybinę aplinką, kuria naudojosi 5 ES šalys (Prancūzija, Vengrija, Latvija, Lenkija ir Lietuva). Fitosanitarijos skyriaus specialistai suformavo 305 Bendruosius įvežimo dokumentus (BID-AAP).

Augalininkystės tarnybos specialistai, dirbantys fitosanitarijos, šviežių vaisių ir daržovių kokybės srityse, 2013 metais profesinę kompetenciją tobulino Vokietijoje organizuotuose tarptautiniuose šviežių vaisių ir daržovių prekybos standartų taikymo mokymuose. Sukaupta profesine patirtimi dalijosi Slovakijoje organizuotuose tarptautiniuose „Šviežių vaisių ir daržovių kokybės kontrolės harmonizavimo“ mokymuose.

2012 metais Augalininkystės tarnybos specialistai, kartu su Vokietijos, Prancūzijos ir Latvijos ekspertais, Ukrainoje pradėjo įgyvendinti Dvynių projektą Nr. UA11/ENP-PCA/HE/32 „Pagalba Ukrainai, priartinant fitosanitarijos teisinę bazę ir fitosanitarinių reikalavimų įgyvendinimą prie Europos standartų“, kurio tikslas – teikti paramą Ukrainos valstybinei veterinarijos ir fitosanitarijos tarnybai efektyviai apsaugant šalį nuo įvežimo ir kenksmingų organizmų plitimo, taip pat didinti maisto produktų saugą, didinti augalinių produktų atitiktį ES reikalavimams bei palengvinti prekybą su ES šalimis. 2013 metais dalyvauta 9 misijose, kuriose buvo rengiami teisės aktų projektai, pravesti seminarai Ukrainos atsakingos institucijos darbuotojams.

Toliau tęsiamas kartu su Jungtinės Karalystės ekspertais 2012 metais pradėtas įgyvendinti Dvynių projektas Nr. MD10/ENP-PCA/AG/06 Moldovoje – „Pagalba Moldovai normų ir standartų diegimui augalinių produktų srityje“, kurio tikslas – pagalba Moldovos valstybinei fitosanitarinės priežiūros ir sėklų kontrolės inspekcijai įgyvendinant ES ir kitus tarptautinius reikalavimus, perkeltus į nacionalinę Moldovos teisinę bazę, kad Moldovoje pagaminta produkcija galėtų konkuruoti tarptautinėje rinkoje. 2013 metais dalyvauta 3 misijose.

2013 metais Hamamete (Tunisas) EPPO organizuotame augalų kenkėjų diagnostinių laboratorijų vedėjų seminare dalyvavo ir FT(S) laboratorijos vedėja. Seminaro metu buvo diskutuojama apie etaloninių laboratorijų vaidmenį, perspektyvas ir jų organizavimo galimybes regioniniame lygmenyje.

I Europos mikologų tinklą 2013 metais priimtas ir pakviestas dalyvauti Valensijoje (Ispanija) vykusiame partnerių susitikime FT(S) laboratorijos specialistas mikologas. Šis susitikimas buvo sujungtas su kasmet vykstančiu EPPO diagnostinių protokolų, skirtų reguliuojamiems grybams, darbo grupės seminaru. Susitikimų metu buvo aktualijų kenksmingųjų grybų nustatymo srityje aptarimas, grybų aptikimo ir identifikavimo naujų diagnostinių protokolų (toliau – DP), senų DP atnaujinimo svarstymai, susipažinta su informacija apie Europoje naujai plintančius kenksminguosius grybus, įvairių šalių patirtimi ir naujovėmis identifikuojant patogeninius grybus.

2013 metais FT(S) laboratorijos specialistai tęsė 2012 metais pradėtą darbą 3 tarptautiniuose mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros (TMTTP) EUPHRESKO II projektuose, dalyvavo projektų partnerių susitikimuose Vageningene (Nyderlandai), Sankt Peterburge (Rusija), Ciuriche (Šveicarija).

Taip pat dalyvauta kasmetiniame Šiaurės ir Baltijos šalių fitosanitarinių tyrimų laboratorijų susitikime, kuriame aptartos aktualiausios 2012–2013 metų problemos, pasidalyta naujausia patirtimi nustatant kenksminguosius organizmus.

Be minėtų mokymų, seminarų, konferencijų ES ir kitose užsienio šalyse, 2013 metais Augalininkystės tarnybos 90 darbuotojų dalyvavo įvairiuose pasirengimo pirmininkauti ES, kokybės vadybos sistemos pagal LST EN ISO 9001:2008 standarto reikalavimus diegimo, finansų valdymo, personalo valdymo, viešųjų pirkimų vykdymo mokymuose. Iš viso dalyvauta 125 mokymuose.

AKTUALIOS INFORMACIJOS AUGALININKYSTĖS SRITYJE VIEŠINIMAS

Augalininkystės tarnyba nuolat rūpinasi aktualios informacijos augalininkystės srityje viešiniu tiek Lietuvos spaudoje, tiek ir Augalininkystės tarnybos interneto svetainėje.

2013 metais buvo parengtas straipsnis fitosanitarijos klausimais „Augalo pasas – sėklinių bulvių sveikatingumo ir kokybės garantas“, kuris buvo išspausdintas laikraščiuose „Ūkininko patarėjas“ ir „Valstiečių laikraštis“. Taip pat parengti keturi straipsniai, susiję su šviežių vaisių ir daržovių prekyba: „Pokyčiai taikant prekybos standartus šviežiems vaisiams ir daržovėms“, „Slovakijoje dalytasi šviežių vaisių ir daržovių kontrolės mokymų patirtimi“, „Prekybos barjerų mažinimo keliu“, „Konferencija „Šviežių vaisių ir daržovių kokybės kontrolė“ – neišsenkantis žinių aruodas“.

APKT(S) laboratorijos specialistai parengė straipsnį „Ką žemdirbys turėtų žinoti apie grūdų kokybę?“, kuris publikuotas interneto svetainėje www.manoukis.lt ir savaitraštyje „Ūkininko patarėjas“. Interneto svetainėje www.manoukis.lt taip pat publikuotas Augalininkystės tarnybos specialistų parengtas straipsnis „Kaip elgtis kilus nesutarimams dėl grūdų kokybės“.

2013 m. žurnale „Mano ūkis“ išspausdintas Augalininkystės tarnybos specialistų parengtas straipsnis „Kas naujo Nacionaliniame augalų veislių sąrašė“ ir laikraštyje „Ūkininko patarėjas“ – straipsnis „Naujos augalų veislės, įrašytos į 2013 m. Nacionalinį augalų veislių sąrašą“.

Augalininkystės tarnybos specialistai parengė straipsnį „Integruota kenksmingųjų organizmų kontrolė – kelias į saugesnę augalinę produkciją“, kuris publikuotas žurnale „Mano ūkis“. Taip pat buvo parašytas straipsnis „Nuo 2014 m. sausio 1 d. įsigalioja integruotos kenksmingųjų organizmų kontrolės bendrųjų principų taikymo reikalavimai“, kuris paskelbtas Augalininkystės tarnybos interneto svetainėje.

2013 metais buvo teikiama informacija ir apie augalų apsaugos priemonių naudojimo tendencijas, augalų apsaugos srities naujoves. Straipsnis „Ar augalų apsaugos priemonių naudojama vis daugiau (kokios tendencijos)? Kokios naujovės ateina į augalų apsaugos sritį?“ buvo publikuotas „Verslas ir politika“. Taip pat Augalininkystės tarnybos specialistai teikė informaciją spaudai apie invazinį augalą Sosnovskio barštį, jo kenksmingumą ir kovos su juo būdus.

Siekiant kurti tausią ir tvarią augalininkystę Lietuvoje Augalininkystės tarnybai aktualu ne tik ūkio subjektams, bet ir kitiems augalų mylėtojams teikti naujausias augalininkystės aktualijas.

2013 metais Augalininkystės tarnybos atstovai dalyvavo ir pristatė veiklą tarptautinėje žemės ūkio parodoje „Ką pasėsi... 2013“ (Akademija, Kauno r.). Taip pat Augalininkystės tarnybos atstovai dalyvavo pluoštinių kanapių augintojų susitikime (Rokiškyje) bei susitikime su Pakruojo rajono ūkininkais, auginančiais rapsus, Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos organizuojuose seminaruose ir susitikimuose GMO klausimais.

Augalininkystės tarnybos atstovai prisidėjo prie tarptautinio renginio „Augalų žavadienis“, kurį organizuoja Europos augalų tyrimų organizacija (*European plant science organization* – EPSO).

2013 metais Marijampolės miesto šventėje „Miesto dienos“ Augalininkystės tarnybos specialistai marijampoliečius ir miesto svečius konsultavo aktualiais augalininkystės srities klausimais, plačiau supažindino su Augalininkystės tarnybos veikla.

Visa aktualiausia informacija augalininkystės klausimais nuolat skelbiama Augalininkystės tarnybos interneto svetainėje.

INFORMACIJA APIE VYKDYTĄ ŪKIO SUBJEKTŲ VEIKLOS PRIEŽIŪRĄ ĮGYVENDINANT LIETUVOS RESPUBLIKOS VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO ĮSTATYMO IV SKIRSNIO NUOSTATAS

Augalininkystės tarnyba, vykdydama ūkio subjektų veiklos priežiūrą, 2013 m. įgyvendino Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo IV skirsnio bei Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo gairių aprašo (toliau – Aprašas), patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. gegužės 4 d. nutarimu Nr. 511 „Dėl institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo“ nuostatas ir siekė užtikrinti, kad priežiūros funkcijos valstybėje būtų atliekamos efektyviai, koordinuotai, mažiausiomis sąnaudomis, kuo mažiau trikdant prižiūrimų ūkio subjektų veiklą ir veiksmingai apsaugant įstatymų bei kitų teisės aktų ginamas teises ir teisėtus interesus.

Augalininkystės tarnyba parengė ir Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos direktoriaus 2013 m. gegužės 14 d. įsakymu Nr. A1-166 „Dėl dokumentų, naudojamų atliekant ūkio subjektų veiklos patikrinimus, formų patvirtinimo“ patvirtino 19 ūkio subjektų patikrinimo klausimynų. Minėtu įsakymu yra nustatyta kontrolinių klausimynų peržiūros, atsižvelgiant į ūkio subjektų bei Augalininkystės tarnybos darbuotojų pateiktas pastabas ir teisės aktų pakeitimus tvarka. Kontroliniai klausimynai peržiūrimi 2 kartus per metus – nuo vasario 1 iki gegužės 1 d. ir nuo rugpjūčio 1 iki lapkričio 1 d. Minėti klausimynai pradėti naudoti nuo birželio 3 d. ir tikrinimų, atliktų naudojant kontrolinius klausimynus, dalis 2013 m. sudarė 55,5 procentus nuo visų atliktų patikrinimų skaičiaus.

Vykdydama ūkio subjektų veiklos priežiūros funkcijas, Augalininkystės tarnyba ir toliau laikosi Memorandumo *Dėl mažareikšmių ženklavimo neatitikimų* ir Deklaracijos *Dėl pirmųjų verslo metų* nuostatų. Siekiant suvienodinti ženklavimo reikalavimų neatitikimo atvejų pripažinimo mažareikšmiais ženklavimo neatitikimais taikymo praktiką, buvo parengtos Ženklavimo reikalavimų nesilaikymo atvejų pripažinimo mažareikšmiais ženklavimo neatitikimais rekomendacijos, patvirtintos Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos direktoriaus 2013 m. liepos 12 d. įsakymu A1-249 „Dėl ženklavimo reikalavimų nesilaikymo atvejų pripažinimo mažareikšmiais ženklavimo neatitikimais rekomendacijų patvirtinimo“. O laikantis Deklaracijos nuostatų ūkio subjektai pirmaisiais verslo metais buvo konsultuojami jiems rūpimais klausimais bei jiems nebuvo taikytos poveikio priemonės. Nustatyti neįvykdymai buvo fiksuojami ir ūkio subjektui duodamas protingas laiko terminas šiems neatitikimams pašalinti, išskyrus tuos atvejus, kai poveikio priemonės buvo būtinos ir neišvengiamos, siekiant užkirsti kelią reikšmingos žalos ar pavojaus visuomenei, kitų asmenų interesams ar aplinkai atsiradimą.

Augalininkystės tarnyba, įvertindama visus ūkio subjektų veiklos rizikos kriterijus, siekdama mažinti priežiūros našumą ūkio subjektams, vadovaujantis Aprašo nuostatomis bei *Rekomendacijomis, kaip įdiegti ir taikyti priežiūros institucijų veiklos efektyvumo (rezultatyvumo)*

rodiklius (toliau – Rekomendacijos), 2013 metais parengė ir Augalininkystės tarnybos direktoriaus įsakymu patvirtino fitosanitarijos, augalų dauginamosios medžiagos, augalų apsaugos produktų ir trąšų, grūdų srities ūkio subjektų veiklos rizikos vertinimo metodikas / taisykles (Augalininkystės tarnybos direktoriaus 2013 m. lapkričio 20 d. įsakymai: Nr. A1-378 „Dėl Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos direktoriaus 2012 m. liepos 27 d. įsakymo Nr. A1-239 „Dėl Ūkio subjektų fitosanitarinės rizikos kriterijų nustatymo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“; Nr. A1-377 „Dėl Dauginamosios medžiagos tiekimo rinkai kontrolės tvarkos aprašo patvirtinimo“; Nr. A1-379 „Dėl ūkio subjektų veiklos rizikos vertinimo aprašų patvirtinimo“; Nr. A1-380 „Dėl Grūdus superkančių ūkio subjektų veiklos rizikos vertinimo, tikrintinų ūkio subjektų atrankos, informacijos apie atliktus patikrinimus rengimo taisyklių patvirtinimo“). Šiose metodikose / taisyklėse numatyti ūkio subjektų veiklos rizikos vertinimo kriterijai, tikrintinų ūkio subjektų atrankos reikalavimai, užtikrinantys minimalią ir proporcingą priežiūros našta, atrenkant tikrinti tik rizikingiausius ūkio subjektus, tokiu būdu efektyviau taupant Augalininkystės tarnybos žmogiškuosius, laiko ir finansinius išteklius.

Vadovaujantis rizikos vertinimo kriterijais ūkio subjektai suskirstyti į 3 rizikos grupes – rizikingiausių, vidutinio ir mažo rizikingumo, bei įtraukti į 2014 metų ūkio subjektų patikrinimų planus, numatant patikrinti rizikingiausius ūkio subjektus.

2013 metais atlikti 89 845 ūkio subjektų patikrinimai. Vieno augalų dauginamosios medžiagos srities patikrinimo trukmė vidutiniškai truko 3,5 val., grūdus superkančių ūkio subjektų – 2,2 val., GBP statusą turinčių įstaigų patikrinimas užtruko apie 4 val., vieno fitosanitarinio patikrinimo trukmė vidutiniškai apie 3 val., trąšų – 1,4 val., augalų apsaugos produktų – 3,2 val.

2013 metais visų ūkio subjektų patikrinimų metu buvo nustatyta 100 administracinių teisės pažeidimų ir surašyti administracinių teisės pažeidimų protokolai (toliau – ATPP). Ūkio subjektams surašyti 62 administraciniai nurodymai, 38 bylos išnagrinėtos priimant nutarimus administracinių teisės pažeidimų bylose. Palyginus su 2012 metais administracinių teisės pažeidimų protokolų surašyta 28 mažiau (5 lentelė).

5 lentelė. **ATPP skaičius**

	2012 m.	2013 m.
ATPP skaičius, iš jų:	128	100
Nutarimų skaičius	48	38
Administracinių nurodymų skaičius	80	62

KONSULTACIJOS IR KITA METODINĖ PAGALBA

Augalininkystės tarnyba, vykdydama ūkio subjektų veiklos priežiūrą, siekė, kad konsultavimas būtų neatsiejama ūkio subjektų veiklos priežiūros dalis, aktyviai vykdoma ir viešinama prioritetinga priemonė. Augalininkystės tarnybos metodiniai padaliniai bei regioninių skyrių specialistai, vykdydami atitinkamų sričių priežiūrą, 2013 metais nuolat teikė metodinę pagalbą bei konsultavo ūkio subjektus jiems rūpimais klausimais.

Fitosanitarija

Augalininkystės tarnybos Fitosanitarijos ir regioninių skyrių specialistai iš viso fitosanitarijos klausimais ūkio subjektams suteikė 1 274 žodines ir 81 raštišką konsultacijas. Dažniausiai ūkio subjektai buvo konsultuojami patikrinimo metu, telefonu. Teikiant raštiškas konsultacijas – el. paštu.

Regioninių skyrių specialistai ūkio subjektus dažniausiai konsultavo dėl fitosanitarinio sertifikato išdavimo tvarkos, registracijos fitosanitariniame registre, fitosanitarinių reikalavimų eksportuojant augalinę produkciją, eksportuojant durpes į ne ES šalis reikalavimų išaiškinimo, šviežių vaisių ir daržovių paruošimo tiekimui, tiekimo į rinką klausimais, dėl dažniausiai pasitaikančių bulvių ligų ir kokios turėtų būti prevencinės priemonės, taip pat MPM kontrolės, MPM ženklavimo, privalomo bulvių augintojų registravimo klausimais, dėl sodinamosios medžiagos tiekimo į rinką reikalavimų išaiškinimo, bulvių žiedinio puvinio fitosanitarinės kontrolės ir fitosanitarinių priemonių taikymo, augalo paso išdavimo, maistinių bulvių auginimo ir realizacijos klausimais. Rusijos Federacijos, Baltarusijos ir Kazachstano Muitų Sąjungos reikalavimų išaiškinimo.

Fitosanitarijos skyriaus specialistai ūkio subjektus konsultavo dėl bakterinės degligės židinių, dėl sodinamosios medžiagos eksporto į Rusijos Federaciją, dėl registracijos fitosanitariniame registre, durpių importo iš Rusijos, importuojamų / eksportuojamų MPM reikalavimų bei priemonių taikymo nustačius neatitikimus.

Teisės aktai, dėl kurių buvo daugiausiai konsultuojama:

1. Lietuvos Respublikos fitosanitarijos įstatymas.
2. Lietuvos Respublikos fitosanitarinio registro nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. lapkričio 27 d. nutarimu Nr. 1111 „Dėl Lietuvos Respublikos fitosanitarinio registro reorganizavimo ir Lietuvos Respublikos fitosanitarinio registro nuostatų patvirtinimo“.
3. Medinės pakavimo medžiagos ir (arba) medienos, skirtos jai gaminti, terminio apdorojimo, ženklavimo ir tiekimo rinkai taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2006 m. spalio 19 d. įsakymu Nr. 3D-408 „Dėl Medinės pakavimo medžiagos ir (arba)

medienos, skirtos jai gaminti, terminio apdorojimo, ženklavimo ir tiekimo rinkai taisyklių patvirtinimo“.

4. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2006 m. sausio 11 d. įsakymas Nr. 3D-10 „Dėl maistinių bulvių augintojų registravimo Lietuvos Respublikos fitosanitariniame registre ir jų kontrolės“.

5. Importuojamų, eksportuojamų ir vidaus rinkai tiekiamų šviežių vaisių ir daržovių atitikties prekybos standartams patikros taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2009 m. liepos 10 d. įsakymu Nr. 3D-488 „Dėl Importuojamų, eksportuojamų ir vidaus rinkai tiekiamų šviežių vaisių ir daržovių atitikties prekybos standartams patikros taisyklių patvirtinimo“.

6. Tarptautinis fitosanitarinių priemonių standartas Nr.15 „Nurodymai medinei pakavimo medžiagai tarptautinėje prekyboje“.

7. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2003 m. birželio 30 d. įsakymas Nr. 3D-264 „Dėl kenksmingųjų organizmų, augalų, augalinių produktų ir kitų objektų sąrašų patvirtinimo“.

Augalų apsaugos produktai, trąšos ir tręšiamieji produktai

Augalininkystės tarnybos specialistai per 2013 metus ūkio subjektams augalų apsaugos produktų įvežimo, vežimo, saugojimo, naudojimo ir tiekimo rinkai klausimais suteikė 1 051 konsultaciją žodžiu, 66 raštu.

Aktualiausi klausimai buvo susiję su augalų apsaugos produktų naudojimu. Tai rapsų sėklų beicavimas ir purškimas augalų žydėjimo metu, bičių apsauga naudojant augalų apsaugos produktus, profesionaliajam naudojimui skirtų augalų apsaugos produktų apskaitos žurnalo pildymas, augalų apsaugos produktų įvežimo, vežimo, saugojimo, naudojimo, tiekimo rinkai taisyklių išaiškinimas, augalų apsaugos produktų apskaita, pakavimas, ženklavimas. Agrochemijos skyriaus specialistai ūkio subjektus konsultavo dėl augalų apsaugos produktų naudojimo, leidimų prekiauti augalų apsaugos produktais ir vienkartinį leidimų įvežti augalų apsaugos produktus ne iš Europos Sąjungos ir ne Europos ekonominės erdvės valstybių išdavimo.

Siekiant padėti ūkio subjektams įgyvendinti numatytus reikalavimus trąšų srityje per 2013 metus Augalininkystės tarnybos regioninių skyrių specialistai trąšų naudojimo ir tiekimo rinkai klausimais ūkio subjektams suteikė 218 konsultacijų žodžiu ir 40 konsultacijų raštu. Aktualiausi klausimai buvo susiję su trąšų naudojimu: trąšų apskaitos žurnalo pildymas, mineralinių ir organinių trąšų sandėliavimas ir naudojimas, trąšų planų sudarymas, apskaitos vedimas, mineralinių trąšų sandėliavimas ir tręšimas, burių trąšų laikymas lauke, mėšlo laikymo reikalavimai, ūkio trąšų pardavimas, žydinčių rapsų purškimas skystomis trąšomis bei dirvožemio agrocheminiai tyrimai.

Agrochemijos skyriaus specialistai teikė konsultacijas apie naudojamų trąšų maistinę sudėtį, galimą jų kenksmingumą aplinkai, trąšų laikymo reikalavimus, trąšų apskaitos reikalingumą ir naudą planuojant tręšimą, trąšų tinkamumą naudoti jas ekologinėje gamyboje. Taip pat ūkio subjektams buvo labai aktualu sužinoti Lietuvos Respublikos tiekiamų rinkai trąšų įstatymo įgyvendinančių teisės aktų priėmimo terminus ir juose numatytus pereinamuosius laikotarpius nustatytiems reikalavimams įgyvendinti.

Teisės aktai, dėl kurių buvo daugiausiai konsultuojama:

1. Lietuvos Respublikos augalų apsaugos įstatymas.
2. Augalų apsaugos produktų įvežimo, vežimo, saugojimo, naudojimo, tiekimo rinkai taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2003 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. 3D-564 „Dėl Augalų apsaugos produktų įvežimo, vežimo, saugojimo, naudojimo, tiekimo rinkai taisyklių patvirtinimo“.
3. Trąšų laikymo, naudojimo ir apskaitos kontrolės tvarkos aprašas, patvirtintas Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos direktoriaus 2011 m. sausio 7 d. įsakymu Nr. A1-4 „Dėl trąšų laikymo, naudojimo ir apskaitos kontrolės tvarkos aprašo patvirtinimo“.
4. Lietuvos Respublikos cheminių medžiagų ir preparatų įstatymas.
5. Ekologinio žemės ūkio taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2000 m. gruodžio 28 d. įsakymu Nr. 375 „Dėl Ekologinio žemės ūkio taisyklių patvirtinimo“.
6. Mėšlo ir srutų tvarkymo aplinkosaugos reikalavimų aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2005 m. liepos 14 d. įsakymu Nr. D1-367/3D-342 „Dėl Mėšlo ir srutų tvarkymo aplinkosaugos reikalavimų aprašo patvirtinimo“.
7. Geros ūkininkavimo praktikos reikalavimai, patvirtinti Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2004 m. liepos 16 d. įsakymas Nr. 3D-431 „Dėl geros ūkininkavimo praktikos reikalavimų“.
8. Lietuvos Respublikos tiekiamų rinkai trąšų įstatymas.

Augalų dauginamoji medžiaga, grūdai

Iš viso ūkio subjektams buvo suteikta 442 konsultacijos žodžiu bei parengti 64 atsakymai į ūkio subjektų pateiktus klausimus elektroniniu paštu.

Augalų dauginamosios medžiagos srityje regioninių skyrių specialistai ūkio subjektus daugiausiai konsultavo dėl reikalavimų tiekiant dauginamąją medžiagą rinkai, dauginamosios medžiagos tiekėjų atestavimo, dėl registracijos dauginamosios medžiagos tiekėjų sąrašė, dauginamosios medžiagos įsigijimo, sertifikavimo, ženklinimo, pakavimo, fasavimo, perfasavimo į

mažesnio svorio fasuotes, augalo paso, sėklos sertifikatų išdavimo, augalo paso išdavimo sodinamajai medžiagai klausimais, sėklinių pasėlių aprobavimo, sėklų kokybės nustatymo klausimais.

ADM skyriaus specialistai ūkio subjektus konsultavo dėl pluoštinių kanapių auginimo, daržovių sėklos bei svogūnų sėjinukų, dekoratyvinių ir sodo augalų dauginamosios medžiagos ženklinimo reikalavimų, daržovių sėklos importo iš trečiųjų šalių (Rusijos Federacija), augalų dauginamosios medžiagos tiekimo rinkai klausimais. Tiek regioninių skyrių, tiek ir metodinių skyrių specialistai ūkio subjektus konsultavo dėl reikalavimų pareiškėjui, norinčiam tapti javų, pašarinių, sodo, dekoratyvinių ir daržovių dauginamosios bei sodinamosios medžiagos, prieskoninių ir vaistinių augalų sėklos atestuotu dauginamosios medžiagos tiekėju.

Daugiausiai aiškinimo reikalavusios teisės aktų nuostatos:

1. Lietuvos Respublikos augalų sėklininkystės įstatymas.

2. Dauginamosios medžiagos tiekėjų atestavimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2002 m. liepos 12 d. įsakymu Nr. 266 „Dėl Dauginamosios medžiagos tiekėjų atestavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

3. Sėklos sertifikato išdavimo procedūros aprašas, patvirtintas Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos direktoriaus 2013 m. gegužės 28 d. įsakymu Nr. A1-187 „Dėl Sėklos sertifikato išdavimo procedūros aprašo patvirtinimo“.

4. Privalomieji dauginamosios medžiagos kokybės reikalavimai:

4.1. Privalomųjų rinkai tiekiamos pašarinių augalų sėklos kokybės reikalavimų aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2000 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. 382 „Dėl Privalomųjų rinkai tiekiamos pašarinių augalų sėklos kokybės reikalavimų aprašo patvirtinimo“.

4.2. Privalomųjų rinkai tiekiamos javų sėklos kokybės reikalavimų aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2000 m. rugsėjo 29 d. įsakymu Nr. 274 „Dėl Privalomųjų rinkai tiekiamos javų sėklos kokybės reikalavimų aprašo patvirtinimo“.

4.3. Privalomųjų aliejinių ir pluoštinių augalų sėklos kokybės reikalavimų aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2000 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. 381 „Dėl Privalomųjų aliejinių ir pluoštinių augalų sėklos kokybės reikalavimų aprašo patvirtinimo“.

4.4. Privalomųjų rinkai tiekiamos daržovių sėklos kokybės reikalavimų aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2001 m. birželio 29 d. įsakymu Nr. 224 „Dėl Privalomųjų rinkai tiekiamos daržovių sėklos kokybės reikalavimų aprašo“ .

4.5. Privalomųjų rinkai tiekiamos gėlių, kai kurių daržovių bei prieskoninių ir vaistinių augalų sėklos kokybės reikalavimų aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro

2002 m. birželio 4 d. įsakymu Nr. 218 „Dėl Privalomųjų rinkai tiekiamos gėlių, kai kurių daržovių bei prieskoninių ir vaistinių augalų sėklos kokybės reikalavimų aprašo patvirtinimo“.

Augalininkystės produktų kokybės tyrimų klausimais 2013 metais Augalininkystės tarnybos regioniniai ir metodiniai skyriai suteikė apie 370 konsultacijų žodžiu ir 80 raštu.

Ūkio subjektai buvo konsultuojami šiais aktualiausiai klausimais: grūdų ir sėklų kokybės tyrimai, grūdų ir sėklų mėginių ėmimas, grūdų sandėliavimas ir apskaita, grūdų partijų baigimo aktų pildymas, grūdų kokybės tyrimo, supirkimo ir tiekimo reikalavimų standartų taikymas, eksportuojamų, importuojamų paprastųjų ir kietųjų kviečių, kitų grūdų bei jų produktų, dantinių (titnaginių) kukurūzų kokybės tikrinimas ir kokybės sertifikatų išdavimas, grūdus superkančių ūkio subjektų laboratorijų atestavimas ir tam reikalingų dokumentų pildymas, prietaisų *Infratec* nuoma, administravimas, prietaisų kalibracinių lygčių instaliavimas, koregavimas, tinkamos laboratorinės įrangos įsigijimas.

Siekiant koordinuoti ūkio subjektų veiklos priežiūros veiksmus su kitomis priežiūrą atliekančiomis institucijomis, Augalininkystės tarnybos specialistai 2013 metais bendradarbiavo su VŠĮ „Ekoagros“ – 2011 m. lapkričio 10 d. Augalininkystės tarnyba ir VŠĮ „Ekoagros“ pasirašė bendradarbiavimo sutartį Nr. DPS-2011/12/19T-178. Vadovaujantis šia sutartimi Augalininkystės tarnybos specialistai kartu su minėtos viešosios įstaigos specialistais atlieka bendrus ūkio subjektų veiklos patikrinimus.

Siekiant pašalinti teisinio reglamentavimo spragas, 2013 metais Žemės ūkio ministerijai buvo pateikti teisės aktų projektai:

1. Privalomųjų rinkai tiekiamos javų sėklos kokybės reikalavimų aprašo reikalavimų pakeitimo projektas (pakeisti reikalavimai dvispalvių sorgų sėklos siuntoms);
2. Privalomųjų rinkai tiekiamos pašarinių augalų sėklos kokybės reikalavimų aprašo reikalavimų aprašo pakeitimo projektas (pakeisti reikalavimai miglinių (varpinių) augalų sėklos siuntoms (sėklos siuntos svorį leidžiama padidinti iki 25 t.);
3. Privalomųjų rinkai tiekiamos daržovių dauginamosios ir sodinamosios medžiagos, išskyrus sėklą, reikalavimų aprašo pakeitimo projektas (iki 10 metų pratęstas laikotarpis dėl dauginamosios medžiagos pripažinimo lygiaverte, išaugintai ne ES valstybėse, dauginamajai medžiagai).
4. Pluoštinių kanapių mėginių ėmimo tetrahidrokanabinolio kiekiui nustatyti tvarkos aprašo projektas.

2013 metais vykdytos programos „Fitosanitarija, augalų dauginamosios medžiagos ir grūdų kokybės kontrolė, veislių tyrimai“ (04 001) pagrindiniai įgyvendinimo rezultatai

Vertinimo kriterijaus kodas	Programos tikslų, uždavinių, vertinimo kriterijų pavadinimai ir mato vienetai	Vertinimo kriterijų reikšmės		
		Metinis planas	Įvykdyta	Įvykdymo procentas
E-04-01	Augalų sveikatingumas, išreikštas procentais patikrinimų, kurių metu nenustatyta augalų sveikatos reikalavimų pažeidimų	91	96,33	105,86
1 tikslas. <i>Igyvendinti valstybinę fitosanitarijos, augalų apsaugos, trąšų, augalų dauginamosios medžiagos, augalų veislių registravimo ir teisinės apsaugos, grūdų ir jų produktų kokybės gerinimo politiką</i>				
R-04.001-01-01	Augalų apsaugos produktų ir trąšų naudotojų patikrinimų, kurių metu rasti pažeidimai, dalis, proc.	25	25,8	103,20
R-04.001-01-02	Naujų geros ūkinės vertės veislių, įrašytų į ES Bendruosius žemės ūkio augalų ar daržovių rūšių veislių katalogus, skaičius, vnt.	60	63	105,00
R-04.001-01-03	Patikrintų atestuotų augalų dauginamosios medžiagos tiekėjų dalis, proc.	25	25	100,00
R-04.001-01-04	Tikrinimų, atliktų naudojant kontrolinius klausimynus, dalis, proc.	50	55,5	111,00
R-04.001-01-05	Sodų, miškų, parkų ir kitų augaviečių plotas (ha), kuriame atliekama Nacionalinė fitosanitarinė kenksmingųjų organizmų stebėseną	1 400	5 144,5	367,46
1 uždavinys. <i>Saugoti Lietuvos teritoriją nuo augalų karantininių ligų sukėlėjų ir kenkėjų, užtikrinti tinkamą augalų apsaugos produktų registravimą ir racionalų jų bei trąšų naudojimą, vaisių ir daržovių atitiktį prekybos standartams, augalų veislių tyrimą, registravimą ir teisinę apsaugą, augalų dauginamosios medžiagos ir grūdų kokybę</i>				
P-04.001-01-01-01	Fitosanitarinių patikrinimų skaičius, vnt.	47 000	85 585	182,10
P-04.001-01-01-02	Kenksmingųjų organizmų nustatymo laboratorinių ekspertizių liudijimų skaičius, vnt.	3 800	3 348	88,11
P-04.001-01-01-03	Lietuvos vidaus rinkai tiekiamų, importuojamų ir eksportuojamų šviežių vaisių ir daržovių atitikties kokybės reikalavimams patikrinimų skaičius, vnt.	2 000	3 327	166,35
P-04.001-01-01-04	Įvertintų duomenų ir priimtų sprendimų dėl augalų apsaugos produktų registravimo, perregistravimo ir kt. skaičius, vnt.	40	40	100,00
P-04.001-01-01-05	Augalų apsaugos produktų saugojimo, prekybos, pakavimo ir ženklinimo bei naudojimo patikrinimų skaičius, vnt.	3 200	3 315	103,59
P-04.001-01-01-06	Trąšų ir tręšiamųjų produktų naudotojų patikrinimų metu nustatytų apskaitos	600	391	65,17

	tvarkymo atvejų, atitinkančių nustatytus reikalavimus, skaičius, vnt.			
P-04.001-01-01-07	Tiriamų Lietuvos ir užsienio šalių selekcininkų sukurtų augalų veislių skaičius (vnt.), nustatant jų ūkinį vertingumą	400	580	145,00
P-04.001-01-01-08	Augalų dauginamosios medžiagos patikrinimų skaičius, vnt.	200	238	119,00
P-04.001-01-01-09	Grūdų kokybės, sandėlių, grūdų specialiosios kiekio ir kokybės apskaitos, kokybės vertinimo teisingumo ir prietaisų matavimo tikslumo tikrinimų skaičius, vnt.	170	335	197,06
P-04.001-01-01-10	Augalininkystės produktų kokybės tyrimų skaičius, vnt.	15 000	24 716	164,77

Komentariai dėl viršijimo / nepasiekto vertinimo kriterijaus:

E-04-01 – augalų sveikatingumas, išreikštas procentais patikrinimų, kurių metu nenustatyta augalų sveikatos reikalavimų pažeidimų – planuota kriterijaus reikšmė viršyta dėl intensyvių, planingų ir nuolat vykdomų fitosanitarinių patikrinimų, siekiant užkirsti kelią kenksmingųjų organizmų patekimui ir išplitimui Lietuvoje, taip pat dėl nepalankių sąlygų kenkėjams plisti.

R-04.001-01-02 – naujų geros ūkinės vertės veislių, įrašytų į ES Bendruosius žemės ūkio augalų ar daržovių rūšių veislių katalogus, skaičius, vnt. – augalų veislių ūkinio vertingumo tyrimų atlikimo metais gauti geresni tyrimo rezultatai, todėl 2013 m. Valstybinė augalų veislių vertinimo komisija atmetė mažiau paraiškų ir daugiau veislių buvo įrašyta į Nacionalinį augalų veislių 2013 m. sąrašą (įrašytos 75 naujos veislės, iš kurių 63 – į Bendruosius katalogus).

R-04.001-01-04 – tikrinimų, atliktų naudojant kontrolinius klausimynus, dalis, proc. – kriterijus viršytas, kadangi buvo parengta ir patvirtinta daugiau kontrolinių klausimynų negu planuota.

P-04.001-01-01-01 – fitosanitarinių patikrinimų skaičius, vnt. – planuota kriterijaus reikšmė žymiai viršyta dėl to, kad vyko intensyvi tarptautinė prekyba augalais, augaliniais produktais ir su jais susijusiais objektais ir vykdant ES Komisijos 2013 m. vasario 18 d. sprendimą (2013/92ES) „Dėl Kinijos kilmės nurodytoms prekėms vežti faktiškai naudojamos medinės pakavimo medžiagos priežiūros, augalų sveikatos tikrinimo ir kitų priemonių“ buvo sugriežtinta MPM kontrolė iš Kinijos. Objektyviai įvežamų ir išvežamų krovinių srautų planuoti negalime, nes šiuos srautus lemia prekyautojų gebėjimas reaguoti į rinkų svyravimus.

P-04.001-01-01-02 – kenksmingųjų organizmų nustatymo laboratorinių ekspertizių liudijimų skaičius, vnt. – kriterijus buvo planuotas pagal ūkio subjektų apklausos duomenis dėl poreikio atlikti 2012 metų derliaus A ir E kategorijų sėklinių bulvių tyrimus pagal sėklinių bulvių

sertifikavimo schemą, tačiau ūkio subjektai nepateikė prašymų ir mėginiai nebuvo pristatyti. 2013 metais mažesniai eksportuojamos augalinės produkcijos skaičiui prirėikė laboratorinio ištyrimo; 2013 metais sumažėjo importuojamos produkcijos mėginių, kuriems būtinas laboratorinis tyrimas, skaičius.

P-04.001-01-01-03 – Lietuvos vidaus rinkai tiekiamų, importuojamų ir eksportuojamų šviežių vaisių ir daržovių atitikties kokybės reikalavimams patikrinimų skaičius, vnt. – kriterijaus viršijimą lėmė intensyvi tarptautinė prekyba šviežiais vaisiais ir daržovėmis. Įvežamų ir išvežamų krovinių su vaisiais ir daržovėmis gausos objektyviai įvertinti negalime, nes šiuos srautus lemia skirtingų rinkų pasiūlos ir paklausos santykis bei prekiautojų gebėjimas reaguoti į rinkų svyravimus.

P-04.001-01-01-05 – augalų apsaugos produktų saugojimo, prekybos, pakavimo ir ženklavimo bei naudojimo patikrinimų skaičius, vnt.

P-04.001-01-01-06 – trąšų ir tręšiamųjų produktų naudotojų patikrinimų metu nustatytų apskaitos tvarkymo atvejų, atitinkančių nustatytus reikalavimus, skaičius, vnt. – planuotas rodiklis įvykdytas nevisiškai dėl objektyvių priežasčių, kadangi *Tiekiamų rinkai trąšų įstatymą* įgyvendinantys nauji teisės aktai, įskaitant ir trąšų apskaitą reglamentuojančius, nebuvo priimti dėl jų notifikavimo Europos Komisijai procedūrų, galimybė taikyti administracinio poveikio priemonės nebuvo realizuota, ir tai lėmė, kad tik apie 65 proc. ūkio subjektų tinkamai tvarko trąšų ir tręšiamųjų produktų apskaitos dokumentus.

P-04.001-01-01-07 – tiriamų Lietuvos ir užsienio šalių selekcininkų sukurtų augalų veislių skaičius (vnt.), nustatant jų ūkinį vertingumą – gauta daugiau paraiškų įrašyti į Nacionalinį augalų veislių sąrašą kukurūzų, cukrinių runkelių ir rapsų veisles, todėl padidėjo tiriamų augalų veislių skaičius.

P-04.001-01-01-08 – augalų dauginamosios medžiagos patikrinimų skaičius, vnt. – viršyta planuota reikšmė, nes atlikti neplaniniai patikrinimai pagal spaudos pranešimus ir gautus skundus.

P-04.001-01-01-09 – grūdų kokybės, sandėlių, grūdų specialiosios kiekio ir kokybės apskaitos, kokybės vertinimo teisingumo ir prietaisų matavimo tikslumo tikrinimų skaičius, vnt. – kriterijus viršytas dėl daugiau išduotų grūdų kokybės sertifikatų ūkio subjektų prašymu ir padidėjusio pagal ūkio subjektų prašymus įjungtų į bendrą administravimo tinklą grūdų kokybės analizatorių *Infratec* skaičiaus.

P-04.001-01-01-10 – augalininkystės produktų kokybės tyrimų skaičius, vnt. – kriterijus viršytas, nes kreipėsi daugiau ūkio subjektų dėl sėklų kokybės tyrimų atlikimo.
